

# DE ONTWIKKELING ONZER KENNIS AANGAANDE DE FLORA VAN NEDERLAND

UIT DE BRONNEN GESCHETST EN KRITISCH TOEGELICHT

DOOR

C. A. J. A. OUDEMANS.

---

Bij de samenstelling van den tweeden druk mijner Flora van Nederland, kwam meermalen de wensch bij mij op, dat ik, vollediger dan het mij toen mogelijk was, de geschiedenis van onze kennis aangaande de planten van onzen vaderlandschen bodem verhalen, en al wat daarover van de vroegste tijden tot op heden door den druk was bekend gemaakt, aan mijne lezers mocht mededeelen. Telkens echter stuitte ik op het bezwaar, dat de bronnen, waaruit ik zou behooren te putten, mij niet allen bekend, of, in het tegenovergestelde geval, niet altijd toegankelijk waren, zoodat ik, de pers niet naar goeddunken kunnende laten wachten, wel besluiten moest, bij mijne mededeelingen niet hooger op te klimmen dan de Gorter's Flora VII Provinciarum, het aan de toekomst overlatende, of ik, later wellicht in gunstiger omstandigheden verkeerend, aan mijn voornemen gevolg zou kunnen geven.

Sedert heb ik steeds gepoogd, mijne kennis van al wat over de flora van Nederland geschreven was, uit te breiden, en de daaromtrent bestaande documenten óf in mijn bezit te krijgen, óf van anderen ter leen te ontvangen. Ik zag mijne moeite wél beloond, en ik meen dan ook geen waagstuk te bedrijven, zoo ik de uitkomsten van mijn onderzoek reeds nu — twee jaren trouwens na het in 't licht verschijnen van het 3<sup>e</sup> deel mijner Flora — wereldkundig maak.

Het is mijn voornemen, al wat ik, in de door mij geraadpleegde bronnen, omtrent de planten van den Nederlandschen bodem vond opgeteekend, geheel of in uittreksel over te nemen, of wel tot een kort overzicht te verwerken; vervolgens, tot eene beoordeeling van het verhandelde over te gaan, en eindelijk, zoo goed zulks mogelijk zal blijken, eene schets te ontwerpen van de vorderingen, waardoor de kennis onzer flora van de vroegste tijden tot op heden zich gekenmerkt heeft. Indien het mij gelukt, dit plan te volvoeren, zal daarmede tevens een chronologisch overzicht gegeven zijn: zoowel van de ontdekking der planten van ons vaderland, als van de namen diergenen, welke zich als beoefenaren onzer flora verdienstelijk hebben gemaakt.

Als eerste gedeelte van mijn arbeid, laat ik hier voorafgaan eene, volgens tijdrekenkundige orde samengestelde, lijst der werken, welke op de Flora van Nederland betrekking hebben, en die voor 't grootste gedeelte door mij geraadpleegd zijn kunnen worden.

---

**A. Chronologisch overzicht van werken, welke  
tot de flora van Nederland in eenigerlei  
betrekking staan.**

De eerste, die gepoogd heeft, eene eenigszins volledige 1) lijst van werken over onze inlandsche planten samen te stellen, was wijlen C. A. Bergsma, hoogleeraar te Utrecht. In den *Algemeenen Kunst- en Letterbode* voor het jaar 1834 toch, vindt men van zijne hand (p. 23—26) eene optelling van ca een dertigtal titels, op voornoemd onderwerp betrekkelijk, hem in

---

1) Minder volledige lijsten leverden reeds Nozeman en Martinet, in 1769, in de te later vermelden werken van de Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarlem.

de pen gegeven onder den indruk der zekerheid, dat niemand hem in zijne poging was vóórgeweest. Op Bergsma volgde wijlen F. A. W. Miquel, Med. Dr. te Amsterdam, en wel in denzelfden »Bode'' (p. 57—59 en p. 80), en op dezen, eenige bladzijden verder (p. 114—116), weder Bergsma. Door een ongepasten uitval van Bergsma, vond Miquel zich genoodzaakt, dezen eene terechtwijzing te doen toekomen, welke op blz. 196—197 van denzelfden jaargang van het letterlievend tijdschrift werd afgedrukt. De pagina's 212—215 leveren een aanhangsel op Bergsma's vroegere bijdragen.

Uit de mededeelingen van Bergsma en Miquel blijkt, dat zij, behalve uit hunne eigene boekverzamelingen, geput hebben uit A. Pars »*Index batavicus of Naamrol van de Batavise en Hollandse schrijvers*''; Leiden bij A. de Swart, 4o, ao 1701; S. J. van Geuns, »Antwoord op de Vraag: Welken zijn de onderwerpen, betreffende de Natuurlijke Historie onzes Vaderlands, waar van men met gegronde reden te verwachten hebbe, dat eene verdere naspooring ten nutte van het Vaderland verstreken zal?'' in Verhandelingen der Hollandsche Maatschappij der wetenschappen te Haarlem, deel XXVI, a° 1789, en F. von Miltitz, *Handbuch der botanischen Literatur*, a° 1829. — Ikzelf heb mij in de eerste plaats de aanwijzingen van Nozeman, Martinet, Bergsma en Miquel ten nutte gemaakt, en verder geraadpleegd: C. Linnaei »*Bibliotheca botanica*''; Amstelodami, ao. 1736; A. von Haller, »*Bibliotheca botanica*''; Tiguri, a° 1772; den Catalogus van werken, toebehoorende aan de Nederlandsche botanische Vereeniging, afgedrukt in het 3e deel van het *Nederlandsch Kruidkundig Archief*, a° 1855, p. 251—258; Pritzel's *Thesaurus Literaturae botanicae*, ed. 1a (a° 1851) et 2a (a° 1872), en verder alle tijdschriften, zoowel van Nederlandsche Maatschappijen en Genootschappen als van bijzondere uitgevers, voor zooverre zij naamelijk, als aan de behandeling der natuurwetenschappen gewijd, vermoed konden worden, niet te vergeefs te zullen worden opgeslagen.

Ik verdeel mijn overzicht in twee deelen, en noem eerst de

titels der afzonderlijk uitgegeven werken, en dan die der bijdragen of verhandelingen, in tijdschriften of werken van Maatschappijen afgedrukt.

De kapitale letters, achter de titels van sommige werken geplaatst, beteekenen dat deze te vinden zijn in bepaalde boek-verzamelingen. Zoo beteekent:

- |     |    |          |     |       |                                                   |
|-----|----|----------|-----|-------|---------------------------------------------------|
| A.  | de | boekerij | der | stad  | Amsterdam.                                        |
| G.  | »  | »        | »   |       | Groningsche Hoogeschool.                          |
| KA. | »  | »        | »   |       | Koninkl. Akademie. van wetensch.<br>te Amsterdam. |
| LB. | »  | »        | »   |       | Leidsche Hoogeschool.                             |
| O.  | »  | »        |     | van   | mijzelven.                                        |
| T.  | »  | »        |     | van   | Teijler's stichting te Haarlem.                   |
| U.  | »  | »        |     | der   | Utrechtsche Hoogeschool.                          |
| V.  | »  | »        |     | onzer | Vereeniging.                                      |

**Dodoens, Rembert.** Medecijn van der stad van Mechelen. Cruydeboek. In den welcken die gheheele historie, dat es tgheslacht, tfatsoen, naem, natuere, cracht ende werckinghe van den cruyden, niet alleen hier te lande wassende, maer oock van den anderen vremden in der medecynen oorboorlijck, met grooter neersticheyt begrepen ende verclaert es, met der selver cruyden natuerlick naer dat leven conterfeytsel daerby toegheghestelt.

Der hoochgeborene ende alderdoorluchtichste Coninghinne ende Vrouwe, Vrouw Marien Coninghinne Douaigiere van Hungheren, ende Bohemen et.cet. Regente ende Gouvernante van des K. M. Neerlanden, toeghescreven.

In plaats van op het geillustreerde titelblad, treft men op de laatste pagina van den foliant de regels aan: Ghedruckt Tantwerpen by Jan vander Loe in onser Vrouwen pandt, int Jaer 1554.

Aan de keerzijde des titelblads het privilegie; op-

dracht, 3 p.; aan de keerzijde der 3e p. het portret van Dodoens op 35-jarigen leeftijd; register, 33 p.; text verdeeld in 6 Boeken, elk met een afzonderlijken titel. Boek I, p. 3—180; Boek II, p. 183—345; Boek III, p. 349—488; Boek IV, p. 493—578; Boek V, p. 581—701; Boek VI, p. 705—818; register van die cracht der cruyden, enz. 20 p. — T.

**Dodoens**, Rembert. Medecijn van der stad van Mechelen. Cruydeboek. »In den welcken», enz., tot »ghesteld», als in de 1e editie. Verder: »Van nieuws oversien, ende met seer veel schoone nieuwe figuren vermeerdert.»

In plaats van op het geïllusteerde titelblad, treft men ook hier op de laatste pagina van den foliant de regels aan: Gheprint Thantwerpen in die Cammerstrate inden Arent seghen Scarabaeum by my Jan vander Loe. Anno 1563.

Aan de keerzijde van het titelblad: De Privilegie; opdracht, 3 p.; R. Dodonaei .... ad ... Medicinae candidatos praefatio, 4 p.; R. Dodonaei .... ad lectores epistola, 2 p.; ex epistola ejusdem Dodonaei, etc., 1 p.; appendix, etc., 26 p.; de Aconito Pardalianche, 2 p.; text, p. 1—682; index, 32 p.; fauten, 2 p.; register, 19 p. — U.

» Rembert. Cruydeboek, enz. Antwerpen, 1581. Volgens Pritzel te vinden in de kon. bibl. te Brussel.

» Rembert Cruydeboek, enz. Antwerpen, 1590. Volgens Pritzel te vinden in de kon. bibl. te Brussel.

**Dodonaef**, Remberti, Medici. De stirpium historia commentariorum, imagines, in duos tomos digestae, supra priorem editionem multarum novarum figurarum accessione locupletatae ac postremo recognitae. Accessere succinctae ac breves, in utriusque tomi imagines, annotationes. Antverpiae. Ex officina Joannis Luëi. Anno 1559.— 2 vol: 8° min.

Vol. I. Titelblad met houtsneë, waarboven de spreuk: *Habet et musca splenem*, en waaronder eene andere: *Et formicae sua bilis inest*. Opdracht, 2 p.; register in verschillende talen, 40 p.; een vers en opgave van errata, 1 p.; text 439 p., met eene houtsneë op elke pagina; epistola ad lectorem, 6 p.

Vol. II. De titel luidt eenigszins anders als die van het 1<sup>e</sup> deel, en wel: *Commentariorum de stirpium historia imaginum tomus secundus*. Item *annotationes in aliquot utriusque tomi imagines, quae supra priores, huic posteriori aeditioni accesserunt*. Antverpiae ex officina Joannis Loëi. Anno 1559. — Op het titelblad dezelfde houtsneë, met dezelfde spreuken. — Opdracht, 1 p.; index, 30 p.; text, p. 1—268; Remb. Dod. lectori, p. 269—275; *annotationes in imagines stirpium tomi prioris*, p. 276—304; *annotationes in imagines stirpium secundi tomi*, p. 305—311; *stirpium imagines aliquot novae*, p. 313—445; errata, 1 p. — O.

**Dodonael**, Remberti, Mechliniensis, Medici Caesarei, *Stirpium Historiae Pemptades Sex. sive Libri XXX*. Antverpiae, Ex officina Christophori Plantini. 1583. folio. — Opdracht, 6 p.; verzen, 7 p.; Remb. Dodonaeus lectori, 1 p.; auctores qui .... citantur, 2 p.; nomina eorum ex quorum hortis stirpium copia facta etc, ect., 1 p.; text, p. 1—860; emendanda, 1 p.; eene pagina met 3 houtsneden, elders in te lasschen; index, 22 p.; privilegia, 1 p. — LB. Ed. 2<sup>a</sup> a<sup>o</sup> 1616. — G.

**Dodonaeus**, Rembertus. *Cruydt-Boeck volgens sijne laatste verbeteringe: met byvoegsels achter elck capittel, wt verscheyden cruydtbeschrijvers: item in 't laetste een beschrijvinge vande Indiaensche gewassen, meest getrocken uit de schriften van Carolus Clusius*. Tot Leyden, inde Plantijnsche druckerijs van François van Ravelingen, 1608. folio. — Geillustreerd titelblad, aan de keerzijde met »Inhoudt deses Boecks.»; den

drucker totten leser, 4 p.; text p. 1—1580; cracht, werckinge ende nutticheyt oft schadelickheyt der cruyden, 24 p.; neder-duytsche (en andere) namen der cruyden, 54  $\frac{1}{2}$  p.; verbetering, enz.,  $\frac{1}{2}$  p. — **LB. T.**

Cruydt-Boeck, enz., geheel als voren. Tot Leyden, inde Plantijnsche druckerij van François van Ravelingen. 1618. folio. Geïllustreerd titelblad, aan de keerzijde met: »Inhoudt deses Boecks.» tot den goetgunstigen leser, 4 p.; cracht, werckinge, enz., 24 p.; text p. 1—1495; neder-duytsche (en andere) naemen der cruyden, 56 p. — **O. G.**

Cruydt-Boeck volghens sijne laetste verbeteringhe: met byvoeghsels achter elck capitel, uyt verscheyden cruydt-beschrijvers: item, in 't laetste een beschrijvinghe vande Indiaensche ghewassen, meest ghetrocken uyt de schriften van Carolus Clusius. Nu wederom van nieuws oversien ende verbeterd. T' Antwerpen, inde Plantijnsche druckerij van Balthasar Moretus. 1644. folio. — Geïllustreerde titel; opdracht, 3 p.; inhoudt deses boecks, 1 p.; totten goet-gunstighen leser, 4 p.; cracht, werckinge ende nuttigheyt oft schadelyckheyt der cruyden, 24 p.; text, p. 1—1492; naemen der cruyden, 57 p.; privilegie en approbatie, 1 p.; het laatste blad is wit met een vignet, tot zinspreuk voerende: labore et constantia. — **O. A. LB.**

**Junius,** Hadrianus, Medicus. Phalli ex fungorum genere in Hollandiae sabuletis passim crescentis descriptio et ad vivum expressa pictura. Res nova et prioribus saeculis incognita. Delphis apud Hermannum Schinckelium in angulo vici Scholaris prope antiquum templum. Anno 1564, in 4<sup>o</sup> min. V. (in manuscript).

Volgens de Bary (Bot. Zeit. 1864, p. 114), is het werkje niet gepagineerd, en begint het met eene tot Joannes Sambucus Pannonius gerichte voorrede van 2 $\frac{1}{2}$  p. Op p. 4 en 5 vindt men houtsnedden

van onderdeelen van den Phallus, en daarna eene 12 p. lange beschrijving der plant, in proza. — Dan volgen de houtsneden nogmaals, terwijl het geheel besloten wordt met een Latijnsch gedicht van 83 hexameters, waarin de beschrijving herhaald wordt.

Volgens Molkenboer (Ned. Kruidk. Arch. II, p. 90), bestaan er van het boekje van Junius nog twee uitgaven: ééne, door Dodoens bezorgd en in 1601 te Leiden, en eene andere, in 1612 te Dordrecht in 12<sup>o</sup> in het licht verschenen. — Bovendien vond Molkenboer achter het door Junius geschreven, doch na zijn dood door Janus Doussa uitgegeven werk, getiteld *Batavia illustrata*, hetzelfde boekje bijgebonden, maar nu onder den eenigszins gewijzigden titel: *Hadriani Junii Phallus in Hollandia* a<sup>o</sup> 1564.

**De Lobel**, Matthias [latine Lobelius]. *Plantarum seu Stirpium historia*. Cui adnexum est *Adversariorum* volumen. Antwerpiae, Plantinus. 1576. folio. 671, 471, 15, 24 p., index et 1495 icon. xylogr i. t. — A.

In het Nederlandsch: *Kruydtboek oft Beschrijvinghe van allerleye Ghewassen, kruyderen, Hesteren, ende Gheboomten*. T'Antwerpen. By Christoffel Plantyn. 1581. folio. Titelprent; opdracht, 8. p.; houtsnede [eene vrouw, welke twee boomstammen omvat houdt, in een medaillon van bloemen en vruchten, met het onderschrift: *Candore et Spe*]; aan de keerzijde daarvan: *Extract vande Privilegie*; beschrijvinghe der Planten ende Cruyden p. 1—994; Tweede deel *Vande beschrijvinghe der Cruyden*, p. 1—312, beide deelen met talrijke houtsneden in den text; *Vande Succedanea*, p. 1—15; verschillende bladwijzers of tafels, 64 p.; eindelijk nog 3 p. met achtergelaten beschreven figuren." — De auteur noemt zich hier op den titel: *Medecijn der Princ. Excen.* — V. O.

**Pena**, Pierre et De Lobel, Matthias. *Dilucidae simplicium medicamentorum explicationes et stirpium adversaria*,



quibus accessit altera pars cum prioris illustrationibus, castigationibus, auctuariis, rarioribus aliquot plantis, selectioribus remediis, succis medicatis et metallicis medicinae thesauris, opii, opiat et antidoti decantatissimique chymistarum et Germanorum Laudani opiat formulis. Impr. cum Lobeli in G. Rondelletii methodicam pharmaceuticam officinam animadversiones. Londini, Thomas Purfoot. 1605. folio. 549 p., ind., ic. xylogr. i. t.

Volgens Pritzel, bestaan er van dit werk nog twee andere vroegere uitgaven met een eenigszins anderen titel, en wel: eene 1<sup>e</sup> uitgave: Londini. Thomas Purfoot, 1570 (in tergo 1571). folio. 457 p., ind., (268) ic. xylogr. i. t., en eene 2<sup>e</sup>: Antverpiae, Plantinus, 1576. folio. 471 p., ic. xylogr. i. t. — De titel van beide deze uitgaven begint met de woorden: »Stirpium adversaria nova.»

**De l'Ecluse**, Charles [latine Clusius]. Atrebatibus, Imp. Caes. Aug. Maximil. II. Rudolphi II. Aulæ quondam familiaris, Rariorum Plantarum Historia. Quae accesserint, proxima pagina dabit. Antverpiae. Ex officina Plantiniana. Apud Joannem Moretum. 1601. folio. — Aan de achterzijde van het met houtsneëfiguren versierde titelblad, vindt men eene opgave van de onderdeelen des werks. Dan volgen: 1<sup>o</sup> eene opdracht (2 p.); het Privilegium caesareum (2 p.); 3<sup>o</sup> eene voorrede (2 p.); 4<sup>o</sup> zeven Latijnsche en één Grieksch gedicht ter eere van den Schrijver; 5<sup>o</sup> twee Latijnsche verzen op de beeltenis van den auteur, daarneven op de andere bladzijde.

Het werk zelf bestaat uit 6 boeken, waarvan de eerste 3 gepagineerd zijn van 1—364, en de laatste 3 van I—CCLII. Dan volgen: Appendix ad historiam plantarum (p. CCLIII—CCLX); Fungorum in Pannonia observatorum brevis historia (p. CCLXI—CCXCV); Honorii Belli Vicentini, Medici Cydoniensis in Creta

insula, ad Carolum Clusium aliquot epistolae, de rarioribus quibusdam plantis agentes (p. CCCXVII—CCCXIII); Clariss. viro Carolo Clusio Thobias Roelsius Reip. Medioburgensis Medicus (p. CCCXV—CCCXX); Plantae, seu simplicia, ut vocant, quae in Baldo monte et in via ab Verona ad Baldum reperiuntur; cum iconibus et nominibus quamplurimum quae a nullo ante sunt observatae: nunc a Joanne Pona Pharmacopaeo Veronensi repertae, descriptae et editae (p. CCCXXI—CCCXLVIII). — Aan het einde van het werk vindt men een »Index Graecus» en een »Index Latinus plantarum quae in hac historia continentur», en ten laatste een »Index continens plantarum nomina quae in hac historia describuntur.» — In den text vindt men ongeveer 1160 houtsneden. — A.

Curae posteriores seu plurimarum non ante cognitarum aut descriptarum stirpium peregrinorumque aliquot animalium novae descriptiones, quibus et omnia ipsius opera aliaque ab eo versa augentur et illustrantur. Accessit seorsim Everardi Vorstii de Clusii vita et obitu oratio. Antwerpiae, Plantinus. 1611. folio 71 et 24 p. cum ic. ligno inc. i. t. — Ibidem 1611. 4o. 134 et 39 p. cum ic. i. t. — LB. A.

**Pilleterius**, Casparus, Monspelienſis, Medicinae Doctor ac Inclytae Middelburg. Reip. Medicus ordinarius. Plantarum tum patriarum tum exoticarum in Walachria, Zeelandiae insula, nascentium synonymia. Middelburgi, Excudebat Richardus Schilders, Zeelandiae ordinum Typographus. 1610. 12o. Titel; praefatio, 8 p.; Lectori candido, 2 p.; Auctorum ac nationum nomina sic intelligito, 4 p.; eigenlijke text, p. 1—398. — O.

**Knyf**, Guilielmi J., doctoris medici: Goylandiae Libri duo, seu, Vera ejusdem Regionis descriptio historia rerumq. memorabilium in ea exactarum: in qua Tyrannica illa Clades, hujus metropolis Nardae, perfidia Hispanorum perpetrata, recensetur. Nec non Herbarum

omnium in eadem regione sponte nascentium cum earum viribus brevis enarratio. Amstelodami. Exce-  
debat Ambrosius Joannis. Ao 1621. 4o [Notaris  
Perk te Hilversum].

**Vorstius**, Adolus. Catal. Pl. Horti Acad. Lugd. Bat., quibus is  
instructus erat ao 1633, praefecto ejusdem horti D.  
Adolfo Vorstio, Medicinae et Botanices Professore.  
Accessit Index Plantarum indigenarum quae prope  
Lugdunum in Batavis nascuntur. — Te vinden  
achter Adriani Spigellii Philos. ac Medici Patavini  
Isagoges in rem herbariam. Libri duo. Lugd. Bat.  
ex off. Elzeviriana. Ao. 1633. 16o.

De »Index», waarop het hier alleen aankomt, be-  
slaat 10 pag. (p. 263—272) en is getiteld. »Index  
Plantarum Indigenarum, quae in locis paludosis, pra-  
tensibus, arenosis et sylvestribus prope Lugdunum  
in Batavis nascuntur». — LB. V. (manuscript).

Volgens Pritzel, bestaan er van dezen Catalogus  
en Index, afzonderlijk in 't licht verschenen, nog vier  
latere uitgaven, en wel:

Catalogus plantarum horti academici 1635, et index  
plantarum indigenarum. Lugduni Batavorum 1636.  
12o. 66 p.

Catalogus plantarum horti academici Lugduni Ba-  
tavi quibus is instructus erat anno 1642. Accedit  
index plantarum indigenarum, quae prope Lugdunum  
in Batavis nascuntur. Lugduni Batavorum, ex officina  
Elzeviriana. 1643. 12o. 71 p.

Catalogus plantarum horti academici 1649, et index  
plantarum indigenarum. ib. 1649. 12o. 72 p.

Catalogus plantarum horti academici 1657, et index  
plantarum indigenarum, ib. 1658. 12o. 72 p.

**Kralitz**, Heinrich. Catalogus plantarum horti academici Lug-  
duno-Batavi, quibus is instructus erat anno 1635, prae-  
fecto ejusdem Adolpho Vorstio. Accessit Index plan-  
tarum indigenarum, quae prope Lugdunum in Batavis

nascuntur. Lugduni Batavorum 1636, 24o. 66 p.

Volgens Pritzel, was Kralitz voor Séguier (Bibliotheca botanica, 1740) een onbekend persoon. Haller (Bibliotheca botanica, 1771) daarentegen, die zijn naam Kralix spelde, uitte het vermoeden, dat men met den reisgenoot van Piso, in Brazilië overleden, te doen mocht hebben.

Het is niet twijfelachtig, dat dit boekje van Kralitz geen ander is als de tweede uitgave van den Catalogus en Index van Vorstius. Hetzelfde mag men aannemen voor de twee latere uitgaven van Kralitz, waarvan melding gemaakt wordt door Bergsma (K. en L. Bode 1834, p. 224), en wier titel geheel overeenstemt met de titels der 3e en 4e uitgave van Vorstius's Catalogus en Index, hierboven afgeschreven. 1)

**Paulli, Simon.** Catalogus plantarum horti academici Lugduno-Batavi, quibus is instructus erat anno 1642. Accedit index plantarum indigenarum, quae prope Lugdunum in Batavis nascuntur. Lugduni Batavorum, ex officina Elzeviriana 1643. 12o.

Volgens Bergsma (K. en L. Bode 1834, p. 115) is dit werkje een nadruk van de 2e uitgave van den Catalogus en Index van Vorstius.

» **Viridaria varia regia et academica publica in usum magnatum et φιλοβοτάνων collecta ac recognita.** Hafniae, typ. Lamprecht: 1653. 12o 799 p., praef.

Van de XI hoofdstukken, waarin dit werk verdeeld is, draagt het VIe (p. 473) den titel van: Catalogus plantarum horti academici Lugduno-Batavi, quibus is instructus erat annis 1642 et 1649, en het VIIe

---

1) Een klein verschil vind ik echter in de jaartallen. Bij Pritzel is de Catalogus van 1642 gedrukt of uitgegeven in 1643; bij Bergsma in 1642; bij Pritzel is de Catalogus van 1649 gedrukt of uitgegeven id 1649, bij Bergsma in 1650.

(p. 561) dien van: Index plantarum indigenarum, quae in locis paludosis, pratensibus, etc., prope Lugdunum in Batavis nascuntur.

Klaarblijkelijk zijn deze hoofdstukken nadrukken van de 3e en 4e uitgave van den Catalogus en Index van Vorstius.

**Munting, Henrich. M. D.** Groningae et Omlandiae Provincialis Botanici Hortus et Universae Materiae Medicae Gazophylacium, in quo plantas tum usitatiores ac vulgatiores et in agro Omlandico et Drentico, caeterisque conterminis, passim per campos, pascua, viridaria, nemora, saltus, stagna, lacus, flumina et loca palustria ac maritima ubertius provenientes, tum etiam minus usitatas ac rariores ex diversis mundi plagis periculose ac difficulter conquisitas atque huc translatas ordine alphabetico descripsit. Groningae, ex officina typographica Augusti Eissens. 1646. 12o.

De hierboven afgeschreven titel ontleende ik aan Pritzel. In mijn eigen exemplaar van het werkje en dat der bibliotheek van de Groningsche hogeschool, luidde hij echter eenvoudig:

Henrici Munting M. D. Groningae et Omlandiae Provincialis Botanici, Hortus et Universae Materiae Medicae Gazophylacium. Groningae. Ex officina Typographica Augustini Eissens. 1646.

Pritzel spreekt daarenboven van Henrich, Groningae en Augusti Eissens, terwijl in de door mij geraadpleegde exemplaren Henrici, Groningae en Augustini Eissens te lezen stond. Hoogstwaarschijnlijk is het werkje dus met tweeërlei titels de wereld ingezonden.

Mijn exemplaar en dat uit Groningen bevatte: titelblad met een epigram aan de keerzijde; opdracht, 9 p.; voorrede, 7 p.; Latijnsche verzen, 5 p.; horti catalogus 70 p.; catalogus tuliparum, 6 p.; catalogus caryophyllorum hortensium, 5 p.; universae

materiae medicae gazophylacii catalogus, 50 p. — G.O.

**Vorm,** Hobius van der. *Atriplex salsum* vulgo dictum sou-  
tenelle, essentia, viribus et operationibus suis primo  
descriptum. Amsterdam, typ. a Waesberge. 1661. 12°. 94 p., praef. — (cf. Pritzel).

**Bruman,** Henricus. *Index stirpium quae prope Zuollam in Transisalaniam nascuntur.* Zuollae, Ex officina Gerhardi Tydeman Typographi. 1662. 16°.

Pritzel schrijft verkeerdelijk »Transsilvania." en »Transilvania."

Titelblad met houtsneë-vignet, waaronder: Michael Christus. Aan de keerzijde daarvan de opdracht. Text van p. 3—24. [De Heer R. W. A. E. Baron Sloet tot Oldhuis te Zwolle].

**Schuijl,** Florentius. *Catalogus plantarum horti academici Lugduno-Batavi, quibus is instructus erat anno 1668.* Accedit index plantarum indigenarum quae prope Lugdunum in Batavis nascuntur. Lugduni Batavorum, apud haeredes Joh. Elsevirii. 1668. 8°. 74 p.

Dit werkje werd in 1672 in 12°, 91 p., nagedrukt door Zubrodt te Heidelberg. — Eene Duitsche vertaling daarvan leverde Hauck te Darmstadt in 1679 (zie later), en een Latijnschen herdruk benevens eene Duitsche vertaling: Gottschalcken te Ploën: eerst in 1697, en later nog eens in 1704.

**Nijlandt,** Petrus. M. Doctor. *De Nederlandse Herbarius of Kruydt-Boeck, beschrijvende de geslachten, gedaente, plaetse, tijt, oeffeningh, aert, krachten en medicinaal gebruyck van alderhande boomen, heesteren, boomgewassen, kruyden en planten, die in de Nederlanden in 't wilde gevonden, ende in de hoven onderhouden worden.* Als mede de uytlandtsen of vreemde droogens die gemeenlijk in de apothekers winckels gebruyckt worden. Uit verscheyde kruydt-beschrijvers tot nut van alle natuur-kunders, geneesmeesters, apothekers, chirurgijns, en liefhebbers van kruyden en planten

bij een vergadert, en beschreven. 't Amsterdam, voor Marcus Doornick, boekverkooper op de vijgen-dam, in 't Comptoir Inctvat. 1670. 4o. 342 p. Opdracht, voorrede, inhoud, enz. 6 p.; registers 24 p.; houtsneden in den text. — V.

- » De Nederlandtse Herbarius, of Kruydt-Boeck, enz. 't Amsterdam. By Marcus Doornick, Boekverkooper op de Middeldam, 1673. 8o. 820 p.; opdracht, voorrede, inhoud, enz., 12 p.; registers, 44 p., houtsneden in den text. — V.

- » De Nederlandtse Herbarius, of Kruydt-Boeck, enz. 't Amsterdam. Bij Michiel de Groot, Boekverkooper tusschen de twee Haerlemmer-sluysen, 1680. 8o. 820 p. Opdracht, voorrede, inhoud, enz., 12 p.; registers, 44 p.; houtsneden in den text. — V.

- » De Nederlandtse Herbarius of Kruydt-Boeck, enz. 't Amsterdam, by de Wed. Michiel de Groot, op de Nieuwen-dijck, tusschen de twee Haerlemmer-sluysen, 1682, 4o, 342 p. Opdracht, voorrede, inhoud, enz., 6 p.; registers, 24 p.; houtsneden in den text. — V.

Volgens Haller's Bibl. bot., bestaat er van het werk nog eene uitgave van 1679.

Eene Duitsche vertaling van Nylandt's Ned. Herbarius zag in 1678 en in 4o het licht te Osnabrug, bij Johan Georg Schwaender. Het jaartal 1672, dat Linnaeus voor die vertaling opgeeft, is, volgens Pritzel, onjuist.

**Munting**, Abrahamus, der Med: Doctor, ende Professor Botanices in d'Academie van stad Groningen en Ommelanden. Waare Oeffening der Planten, waar in de rechte aart, natuire en verborgene eigenschappen der boomen, heesteren, kruiden, ende bloemen, door een veeljarige onderzoekinge, zelfs gevonden; als meede op wat maniere zy, in onze Neder- en Hoog-Duitsche landen, gezaait, geplant, bewaart, ende, door het geheele jaar, geregeert moeten zijn, kenbaar gemaakt

worden. Met 40 kopere platen van de naarste planten verciert. Gedrukt te Leeuwarden, by Hendrik Rintjes, drukker en boekverkooper inde Peperstraat, in de zaadzaayer. 1671. 4o. 652 p. — Titelprent met verklaring, opdracht, voorbericht, gedichten, vóórregister, 72 p.; register achter 't eerste boek, 8 p.; idem achter het tweede boek, 8 p.; idem achter het derde boek, 26 p.; lijst van drukfouten, 12 p. — V.

In Pritzel wordt gewag gemaakt van eene uitgave van 1672, Amsterdam bij Jan Rieuwertsz, doch die van de aangehaalde in geen enkel opzicht schijnt te verschillen. Misschien zijn het dezelfde boeken, doch het eene met den naam des uitgevers (Jan Rieuwertsz), het andere met dien des drukkers (Hendrik Rintjes) op het titelblad. Zeker is het althans, dat, aan de keerzijde van het titelblad van het exemplaar der Botanische Vereeniging, eene kopie was afgedrukt van 't »Octrooy" door de »Staten van Hollandt ende Westvrieslandt" voor 15 jaren aan Jan Rieuwertsz verleend.

» Waare Oeffening der Planten, enz. Den Tweeden Druk. 't Amsterdam, voor Jan Rieuwertsz, stads Drukker en Boekverkooper in de Beursstraat, 1682. 4o. 656 p. Titelprent met verklaring, opdracht, voorbericht, gedichten, 36 p.; register aan 't einde van het werk, 22 p. — Dit eindregister vervangt het vóórregister en de registers achter elk der drie deelen van de eerste uitgave.

Aan den voet der titelprent leest men: 't Amsterdam, bij Jan Rieuwertsz Boekverkooper A<sup>o</sup>. 1682. — V.

In het exemplaar der Botanische Vereeniging van 1671, vond ik geen onderschrift onder de titelprent.

Ikzelf bezit een exemplaar van den tweeden druk (1682) met een ander vignet op het titelblad als dat van het exemplaar der Bot. Vereeniging, en met het



onderschrift: »Te Leeuwarden, bij Hendrik Rintjes, Boekverkooper in de Peperstaat, in de Zaad-zaaijer'', zoodat ik vermoed, dat ook met deze uitgave hetzelfde als met de eerste heeft plaats gehad. De titelprent was uit mijn exemplaar weggescheurd. Voor het overige waren beide exemplaren volkomen aan elkander gelijk en met dezelfde letters gedrukt, zooals daaruit bleek, dat de defecte letters van het eene boek in het andere, terzelfder plaatse, overal werden weergevonden.

Het vignet op het titelblad der Bot. Vereeniging bestaat uit eene brandende hanglamp, in allegorisch lijstwerk, en met het onderschrift: Omnibus. Dat van het mijne uit door elkander slingerende arbesken. — O.

**van Sterbeeck, Franciscus.** Priester. *Theatrum Fungorum* oft het Tooneel der Campernoelien waer inne vertoont wort de gedaente, ken-teeckens, natuere, crachten, voetsel, deught ende ondeught; mitsgaders het voorsichtigh schoonmaken ende bereyden van alderhande Fungien; en blyckteeckenen van de gene die vergiftighe gegeten hebben, met de gheneesmiddelen tot soodanigh ongeval dienende: beneffens eene naukeurighe beschrijvinghe van de *Aerd-buylen, Papas, Taratouffli, Artichiocken onder d' aerde*, ende dierghelijcken ghewasschen. Waer by ghevoeght is een cort Tractaet vande hinderlijke Cruyden van dit landt, als wilde Petercelie, ende andere, met de teghen middelen teghen soodanigh vergif. Alles met neerstigheyt, lanck-duerighe ondervindinghe, ende ijverigh ondersoecken vande schriften der ervarenste cruyt-kenders vergaedert ende beschreven. Verciert met veele beelden van alle ghedaenten van Campernoelien ende andere Cruyden, dienende tot dit werck: alles naer het leven in copier ghesneden. t' Antwerpen, By Joseph Jacobs, inde Borse-strael, boven op de Borse. 1675. Met

gratie ende Privilegie. 4<sup>o</sup>. Voortitel, aan de keerzijde met een vers op de Titelplaat daarneven; titel, aan de keerzijde met een vers »Aen Momus», dedicatie, 3 p.; approbatie en Corten inhoud van het Privilegie, 1 p.; inleidinghe, 8 p.; gedichten op den auteur, 16 p.; lijste van de autheurs, ende hunne wercken, 6 p.; portret van van Buyten; het eerste deel: beschrijvinghe der goede campernoeliën, p. 1—166; het tweede deel: beschrijvinghe der quaede Fungi, p. 167—303; het derde deel, inhoudende de aanwysinghe der Aerd-buylen, enz., p. 305—396; tafels, 19 p.; druckfouten 1 p.. — 0.

Pritzel maakt gewag van »den tweeden druck verbeterd. T' Antwerpen by Franciscus Huyssens. 1712,» maar zegt, dat deze van den eersten alleen verschilt, doordien daarin het portret van van Buyten en de dedicatio niet zijn opgenomen.

**Hauck**, Johannes. Catalogus plantarum horti academici Lugduno-Batavi, cum indice plantarum indigenarum, quae prope Lugdunum in Batavis nascuntur. Därmstadt 1679. 12<sup>o</sup>. 139 p. [Nadruk van den Catalogus en index van Vorstius en Schuyt].

Bergsma (K. en L. Bode, 1834, p. 214) noemde dit boek eene »*Duitsche vertaling*», waarmede waarschijnlijk bedoeld werd, dat het in Duitschland in 't licht verscheen. De aan Pritzel ontleende titel is althans met die verklaring in strijd.

**Munting**, Abraham. Groninga-Frisius Medicinae Doctor, atque in Patria Groningae et Omlandiae Academia Botanices Professor. De Vera Antiquorum Herba Britannica, ejusdemque efficacia contra Stomacaccen, seu Scelotyben, Frisiis et Batavis De Scheurbuyck. — Dissertatio Historico-medica. Amstelodami, Apud Hieronymum Sweerts. 1681. 4<sup>o</sup>. 231 p. — Achter deze verhandeling, vindt men, in denzelfden band, des Schrijvers »Aloidarum Historia.» — V.

**Munting**, Abraham. Profess. Groning. Dissertatio Historico Medica. De vera Herba Britannica. Adjuncta est ejusdem Aloïdarum Historia. Amstelodami. Apud Johannem Wolters, 1698. 4<sup>o</sup> min. 231 p. — 0.

Zonder twijfel hetzelfde werk met gewijzigd titelblad.

**Commeljñ**, Johan. Catalogus Plantarum Indigenarum Hollandiae, Cui praemissa Lamb. Bidloo Dissertatio De Re Herbaria. Amstelodami, Apud Henr. et Viduam Theod. Boom, 1683. 12<sup>o</sup>. Titelblad; Dissert. de Re Herb., 82 p.; nominum authorum explicatio, 26 p.; catal. plantarum indigenarum Hollandiae, 115 p.. — 0.

Dezelfde titel, maar met bijvoeging: »Editio secunda", en, in plaats van »Amstelodami" enz.: Lugduni Batavorum, Apud Johan: Arnold: Langerack, bij de Houtstraat, over de Academie, 1709. 12<sup>o</sup>, maar iets hooger. Titelblad; tweede do; catal. pl. indig. Holl., p. 3—117; nominum auctorum explicatio, 2 p.; dissert. de Re Herb. 80 p.. — V. 0.

Bergsma (K. en L. Bode, 1834, p. 24) noemt de uitgave van 1709 de *derde*, en eene andere Amster-sche van 1685 de tweede. Van deze vond ik echter nergens anders gewag gemaakt. Zeker is het, dat de uitgave van 1709, in mijn bezit, op het titelblad »Editio secunda" draagt.

**Herman**, Paulus. Medicinae et Botanices Professor. Horti Academici Lugduno-Batavi Catalogus exhibens Plantarum Omnium Nomina, quibus ab anno MDCLXXXI ad annum MDCLXXXVI Hortus fuit instructus ut et Plurimarum in eodem cultarum et a nemine hucusque editarum Descriptiones et Icones. Lugduni Batavorum, Apud Cornelium Boutesteyn, MDCLXXXVII. 8o. 699 p. — De inlandsche planten zijn in dit werk met een \* geteekend. — V. LB.

**Gottschalek**, Jakob. Catalogus plantarum horti academici Lugduni Batavorum, cui accedit non solum index plantarum indigenarum, sed etiam appendix var. colorum

aliorumque rerum, d. i. Verzeichniss derjenigen Gewächse etc. Plöen. 1697. 8°. 173 p. [Pritzel].

• Catalogus plantarum, etc. Zum zweiten mal verbessert durch Jakob Gottschalken. Plöen 1704. 8°. 179, 34 p. (latine et germanice) [Pritzel].

Volgens Bergsma (K. en l. Bode, 1834, p. 214), is het boekje van Gottschaleck een herdruk van het vroeger vermelde van Schuijl.

**Blankaart**, Steph. P. en Med. D. en Practizijn tot Amsterdam. Den Neder-Landsche Herbarius ofte Kruid-Boek der Voornaamste kruiden, tot de Medicyne, Spysbereidingen en Konst-werken dienstig, Handelende van zommige hier te lande wassende Boomen, Kruiden, Heesters, Mossen, enz. Met koopere Platen verciert. 't Amsterdam, bij Jan ten Hoorn, Boekverkooper over 't Oude Heere Logement, in de Historie-schrijver. 1698. Klein 8°. 621 p. tab. — V.

• In zijn leven P. en Med. D. en Practizijn tot Amsterdam. De Nederlandschen Herbarius of Kruidboek, Der Voornaamste Kruiden, tot de Medicijne, Spijsbereidingen en Konstwerken dienstig, Handelende van zommige hier te Lande wassende Boomen, Kruiden, Heesters, Mossen, enz. Met koopere Platen verciert. Tweeden Druk. 't Amsterdam. Bij Nicolaas ten Hoorn, Boekverkooper over 't Oude Heeren Logement in de Historieschrijver. 1714. Klein 8°. 614 p., praef., ind., tab. — V.

**Pars**, Adriaan. Index Batavicus, of Naamrol van de Batavise en Hollandse Schrijvers, van Julius Cesar af tot dese tijden toe. Met kopere Afbeeldsels. Tot Leiden, Bij Abramam de Swart. 1701 4°. V. A.

**de Koker**, Aegidius. Ejusdem Horti Botanico et Collegii Medici Assessore. Plantarum Usualium Horti Medici Harlemensis Catalogus. Harlemi. Apud Wilhelmum van Kessel. Anno 1702. Klein 8°. Titelblad; dedicatio, 4 p.; praefatio. 3 p.; voorreeden, 3 p.; nomenclum ab-

brev. elucidatio, 8 p.; catalogus, p. 1—133; aanwijzer of register, p. 134—154; twee Lat. verzen op den auteur, 3 p. — V. — De inlandsche planten zijn in dit werk met een \* geteekend.

**Boerhaave**, Hermannus. Index Plantarum quae in Horto Academico Lugduno-Batavo reperiuntur. Lugduni-Batavorum. 1710. 8°. 278 p. praef. ind. — LB.

» Index Alter Plantarum quae in Horto Academico Lugduno-Batavo aluntur. Lugduni Batavorum, sumtibus auctoris apud Petrum van der Aa, 1720. 4°. I: 34, 320 p.; II: 270 p. ind. et 40 tab. — V. T. LB.

» Index Alter Plantarum quae in Horto Academico Lugduno-Batavo aluntur. Lugduni Batavorum, Apud Janssonios van der Aa, 1727. 4°. — I. Titelblad; dedicatio, p. 3—6; praefatio, p. 9—18; horti brevis historia, p. 18—34; compendium citatorum auctorum, 7 p.; stirpium enumeratio, p. 1—320. — II. Titelblad; Stirpium enumeratio continuata, p. 1—270; index alphabeticus, 18 p. — V. O. LB.

De namen der inlandsche'planten zijn in dit met vele gegraveerde platen versierde werk met een † geteekend.

Pritzel deelt mede, dat hij in de Bibliotheek van het Museum botanicum Vindobonense nog een anderen, hoewel naamloozen, druk van Boerhaave's Index gezien heeft, merkwaardig door eene in het voorbericht opgenomen lofrede van Hotton. Deze druk, dien Boerhaave in den catalogus zijner werken als niet van hem afkomstig erkende, draagt tot titel: Index plantarum quae in horto academico Lugduno-Batavo aluntur, ut et plurimarum in eodem cultarum descriptiones et icones. Lugduni, apud Janssonios. 1720. 8°. XVI. 699 p. tab.

**Scheuchzer**, Johannes. Agrostographia, sive Graminum, Jun-corum, Cyperorum, Cyperoidum, iisque affinium historia. Tiguri. Bodmer. 1719. 4°. 512 p., praef. ind. 11 p. 8 tab. — T.

- Agrostographia, etc. Editio nova. Accesserunt Alberti von Haller Synonyma nuperiora, graminum 70 species, de generibus graminum epicrisis. Denique plantae rhaetici itineris anno 1709 a J. Scheuchzero suscepti Tiguri, Orell et Soc. 1775. 4°. VIII. 512 p. praef., ind., 19 tab. — Appendix 92 p.
- Cannegieter**, Henricus. Dissertatio de Brittenburgo, matribus brittis, britannica herba, brittia Procopio memorata, britannorumque antiquissimis per Galliam et Germaniam sedibus. Huic accedunt ejusdem Notae atque observationes ad Abrahami Muntingii dissertationem historico-medicam de vera antiquorum herba britannica. Hagae Comitum. 1734. 4°. 179 p., praef., ind., 1 tab.
- Linnaeus**, Carolus. Med. Dr. et Ac. Imp. N. C. Soc. Hortus Cliffortianus Plantas exhibens quas In Hortis tam Vivis quam Siccis, Hartecampi in Hollandia, coluit vir nobilissimus et generosissimus Georgius Clifford juris utriusque doctor, Reductis Varietatibus ad Species, Speciebus ad Genera, Generibus ad Classes, Adjectis Locis Plantarum natalibus Differentiisque Specierum. Cum Tabulis Aeneis Aanstelaedami. 1737. folio. — Voortitel; verklaring van de tytelprent, 1 p.; tytelprent; titel met vignet; toespraak aan Clifford, 2 p.; lectori botanico, 2 p.; bibliotheca botanica Cliffortiana, 17 p.; authores usati, 1 p.; methodus plantarum in Horto Cliffortiano, V—X; genera foliorum, p. I—IV; hortus Cliffortianus, p. 1—132 et 301—501; addenda, 1 p.; index, 16 p.; tab. XXXVI. — V. O. T.
- Amoenitates Academicæ, seu dissertationes variae physicae, medicae, botanicae, antehac seorsim editae, nunc collectae et auctae cum tabulis aeneis. Holmiae, et Lipsiae apud Godofredum Kiesewetter. 1749—1769. VII vol. in 8o. L.B.
- de Gorter**, David, Joh. Fil. Medicinae et Botanices Prof. Ord. Flora Gelro-Zutphanica exhibens plantas per ducatum Ned. Kruidk. Archief. II.

Gelriae et comitatum Zutphaniae crescentes. Harderovici. 1745. 8°. — Titelblad, aan de keerzijde eene spreuk van Seneca; praefatio, 4 p.; authores allegati, 3 p.; gedichten op den auteur, 1 p.; flora gelrica, p. 1—203; appendix, p. 204; addenda et emendanda, 2 p. — V. 0.

Appendix Florae Gelro-Zutphaniae. Harderovici apud J. Moojen. 1757. 8°. — Als vervolg van het vorige, gepagineerd van p. 205—254 — V.

**Schwencke**, Martin Wilhelm. Verhandeling over de waare gedaante, aart en uijtwerking der *Cicuta aquatica* Gresneri, of groote waterscheerling etc. Gravenhage, Gaillard. 1756. 8°. 54 p. 4 tab.

**Meese**, David. Hovenier in de Kruid-Tuin aan Frieslands Hooge-Schole te Franeker. Flora Frisica of Lijst der Planten welke in de Provintie Friesland in het Wilde gevonden worden. Waar bij gevoegt is een korte Beschrijvinge van Boovengenoemde Landschap. Te Franeker, gedrukt by Jacob Brouwer, Boekverkoper op de Koornmark 1760. 8°. — Titelblad, aan de keerzijde waarvan eene uitspraak van Ubbo Emmius over Friesland's bodem; opdracht, 1 p.; voorbericht, 5 p.; ter verklaringe der getallen en teekens, 1 p.; belangende de gesteldheid deeser Provintie, 3 p.; flora frisica, p. 1—86; appendix, 1. p.; druk-feilen en verbeteringen, 1 p., Met 2 platen. — V. 0.

**Rosenthal**, Christian Fredrik. Flora Belgica quam sub praesidio D. D. Car. Linnaei proposuit. Upsaliae. 1760. 4°. 23 p. (Edita in Amoenit. Acad. VI, p. 44—63). — V. (in afschrift).

**Schwencke**, Martin Wilhelm. Med. Doct. en Professor in de Botanie. Kruidkundige Beschrijving der In- en Uitlandsche Gewassen, welke hedendaagsch meest in gebruik zijn. In 's Gravenhage, Gedrukt voor den Auteurs by Jacobus van Karnebeek. 1766. 8°. 327 p. praef.

- Loci Natales Quarundam Plantarum circa Hagam Comitatus crescentium (gevoegd achter de Gorter's Flora Belgica, a°. 1767, en 8 p. beslaande (van p. 382—389). — V. O.

de Gorter, David. A. L. M. Philos. et Med. Doct. Acad. Imper. Nat. Cur. et Scient. Petropol. ut et Societ. Reg. Lond. Holm. et Batavo-Harlem. Sodal. Flora Belgica exhibens Plantas per Foederatum Belgium crescentes, Trajecti ad Rhenum, Apud Abrahamum à Paddenburg, Bibliopolam. 1767. 8°. — Titelblad; dedicatio, p. III—VIII; praefatio, p. IX—XVI; verzen, p. XVII—XXX; flora belgica, p. 1—359; appendix et omissae, p. 360—364; pl. indigenae ad sua genera et spec. reducendae, p. 365—381; loci natales quarundam plantarum circa Hagam Comitatus crescentium a cel. M. W. Schwencke communicati, ceteris in Flora adjungendi, p. 382—389; index, p. 390—418; addenda et emendanda, 2 p. — V. O.

- Florae Belgicae supplementum primum. Trajecti. 1768. 8°. — V.

- Florae Belgicae supplementum alterum. Trajecti. 1777. 8°.

Pritzel schrijft aan deze twee supplementen te zamen een omvang van 20 p. toe.

Volgens het Ned. Kr. Archief, III p. 253, zoude het 1e supplement van 1767, en volgens Bergsma (K. en L. Bode, 1834, p. 25) het 2e. supplement van 1771 dagteekenen.

Loosjes, Adriaan P. Z. Flora Harlemica, of Lijst der Planten, rondom Haarlem, In het wild groeyende, volgens het zaamenstel van Linnaeus. te Haarlem, Bij Jacob Tydgaat, Boekverkooper. 1779. 8°. 53 p. — V. T.

de Gorter, David A. L. M. Phil. et Med. Doct. antehac in Acad. Harderovicena Med. et Botan. Prof. ord. dein Augustissimae Russorum Imperatricis Archiatri; Acad. Caes. Nat. Cur. Imper. Scient. Petropol. Reg. Stock-



holm. Societ. Reg. Londin. Harlem. Roterod. Flessing. Agriculturae Amstelod. Membri. Flora VII Provinciarum Belgii Foederati indigena. Harlemi Apud. C. H. Bohn et Filium, Bibliopolas, 1781. 8°. — Voor-titel; aan de keerzijde daarvan 2 verzen: »In effigiem Davidis Gorteri," een van Henr. Joan. Arntzenius en een van Petrus Dreux; beeltenis van den auteur; titelblad; dedicatio, 4 p.; L. S., I—X; flor. VII Prov., p. 1—333; omissae, p. 234; plantae indigenae quae in Linnaei Speciebus Plantarum et Systemate non occurrunt, p. 335—342; plantae culinares, officinales, aliaeque cultae, in flora Belgica recensitae, in hac omissae, p. 343; zoophyta indigena, p. 344—348; addenda et emendanda, p. 349—350; index, p. 351—378. — V. O.

» Flora Zutphanica. Zutphaniae. Ex Typographia J. H. Louw. — kl. 8°. — Titel; dedicatio, gedagteekend van 20 Juni 1781, 2 p.; flora, p. 1—87; addenda, p. 88; index generum, 5½ p.; register der Nederduitsche naamen (15 p.).—V. O.

**Ehrhart**, Friedrich. Spicilegium Florae Septem Provinciarum Belgii foederati.

Komt voor in het »Hannoverisches Magazin" 1783, en werd daaruit vertaald in »Nieuwe Genees-, Natuur- en Huishoudkundige Jaarboeken, Deel III en IV, p. 97 en 53.—A.

Een herdruk van het bedoelde geschrift wordt ook aangetroffen in: Friedrich Ehrhart, Beiträge zur Naturkunde und den damit verwandten Wissenschaften, besonders der Botanik, Chemie, Haus- und Landwirthschaft, Arzneigelehrtheit und Apothekerkunst. Hannover und Osnabrück. VII Bände. 1787—1792, en wel in het 2<sup>e</sup> deel, van pag. 102—153.

**Brugmans**, Sebaldis Justini, A. L. M. Philos. Doctoris. Medic. Cand. Academ. Reg. Scient. Divionensis, ac Societ. Groning. pro excolendo Jure patrio Soc. Phys. Med.

Haganae a Comm. Litter. Dissertatio ad quaestionem ab illustri academia regia scientiarum divionensi propositam: Quatenus sunt plantae inutiles et venenatae, quae prata inficiunt, horumque diminuunt fertilitatem; quatenus porro sunt media aptissima illis substituendi plantas salubres ac utiles, nutrimentum sanum ac abundans pecori praebituras? Praemio condecorata. Groningae Apud Petrum Doekema, Bibliopolam. 1783. 8°. — Titel, aan de keerzijde met eene spreuk van Baco; opdracht, 1 p.; L. S., 2 p.; Dissertatio, p. 1—90. — V. 0.

van Geuns, Steven Jan. Med. et Philos. Cand. Plantarum Belgii Confoederati Indigenarum Spicilegium. Quo Dav. Gorteri viri cl. Flora VII Provinciarum locupletatur. — »Nemo reprehensus qui e segete ad spicilegium reliquit stipulam.» Cato de re rust. L. I.— Harderovici apud Joannem van Kasteel. 1788. 8°. — Voortitel; titel; opdracht, 1 p.; praefatio, VII—XIV; spicilegium, p. 15—67; plantae dubiae, quarumque habitatio in Belgio incerta videtur, p. 68—71; varietates in Flora VII Provinciarum non recensitae, p. 72—74; index, p. 75—77; corrigenda, 1 p. — V. 0.

Kops, Jan: Commissaris van Landbouw, Lid van de Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem, en van het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen te Vlissingen, Honorair Lid van de Maatschappij tot bevordering van den Landbouw in Amsterdam. Flora Batava, Afgebeeld door en van wegens J. C. Sepp en Zoon. Deel I. Te Amsterdam bij J. C. Sepp en Zoon [zonder jaartal]. Voorbericht, I—IV, gedagteekend van 1800; préface, 2 p.; naamlĳst der Inteekenaren op het werk, Flora Batava, In Quarto en in Octavo Formaat, 4 p.; lĳst der Planten Afgebeeld en beschreven in Deel I der Flora Batava, op elkander volgende naar derzelver uitgave p. 1—3; lĳst der planten in dit deel voorkomende, gerangschikt volgens het stelsel van

Linnaeus, p. 3—5. Bevat Afl. I—XVI en Plaat 1—80.

Deel II. Titel geheel als voren, maar achter Kops: »Commissaris tot de zaken van Landbouw, Lid van de Koninklijke Maatschappij der Wetenschappen en andere Hollandsche Maatschappijen." — Ook vindt men thans op den titel het jaartal 1807. — Voorbericht, I—III, a° 1804; préface, 1—3; lijst der planten enz., als voren, maar, in plaats van uitgave: »uitgaven", p. 1—3; lijst der planten enz., als voren, p. 3—6. — Bevat Afl. XVII—XXXII en Plaat 81—160.

Deel III. Titel als bij Deel II, maar na Landbouw: »Lid van het Nederlandsch Instituut, en van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en andere Nederlandsche Maatschappijen." 1814. — Voorbericht, p. 1—2; préface, p. 1—2; lijst der planten, enz. als voren in Deel II, p. 1—4; lijst der planten, enz., als voren, p. 4—6. — Bevat Afl. XXXIII—XLVIII en Plaat 161—240.

Deel IV. Titel als bij Deel III, maar achter Kops: »Math. Mag. et Ph. Nat. Doct., Hoogleeraar in de Kruidkunde en Natuurkennis der Planten en in de Landhuishoudkunde te Utrecht: Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, enz. (als in Deel III), 1822. Lijst der planten, enz., als voren, p. 1—4; lijst der planten, enz., als voren, p. 5—8. — Bevat Afl. XLIX—LXIV en Plaat 241—320.

Deel V. Flora Batava of Afbeelding en Beschrijving van Nederlandsche gewassen, door Jan Kops, Hoogleeraar te Utrecht, Lid van het koninkl. Nederl. Instituut van Wet., van de Hollandsche en andere Nederlandsche Maatschappijen; en H. C. van Hall, Med. Doct., Hoogleeraar te Groningen. Afgebeeld en onder opzigt van J. C. Sepp en Zoon. Te Amsterdam Bij J. C. Sepp en Zoon 1828. — Voorbericht, p. 1—2; Avant-Propos, p. 1—2; lijst der planten, enz.,

als in Deel II, p. 1—4; lijst der planten, enz., als in Deel I, p. 4—6. — Bevat Afl. LXV—LXXX en Plaat 321—400.

Deel VI. Titel geheel als bij Deel V, maar achter Groningen: »Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut." 1832. — Lijst der planten, enz als voren, p. 1—4; lijst der planten, enz., als voren, p. 5—8. — Bevat Afl. LXXXI—XCVI en Plaat 401—480.

Deel VII. Titel als bij Deel VI. 1836. Lijst der planten enz., als voren, p. 1—4; lijst der planten, enz., als voren, p. 5—8. — Bevat Afl. XCVII—CXII en Plaat 481—560.

Deel VIII. Titel als bij Deel VI. 1844. Voorbericht, p. I—II; Avertissement, p. III—IV. Lijst der planten, enz., als voren, p. V—VII; lijst der planten enz., als voren, p. VIII—X. — Bevat Afl. CXIII—CXXVIII en Plaat 561—640.

In het Voorbericht leest men, dat van Hall de redactie staakte met de 117<sup>e</sup> aflevering en opgevolgd werd door Dr. F. A. W. Miquel, te Rotterdam, wiens zorgen zich echter niet verder uitstrekten dan tot de 125<sup>e</sup> aflevering. De afleveringen 126, 127 en 128 vloeiden uit de pen van Dr. J. E. van der Trappen, die voor het 9<sup>e</sup> deel als redacteur zou optreden.

Achter het 8<sup>e</sup> deel vindt men nog:

Algemeen Register op de thans uitgegeven acht deelen van de Flora Batava met eenige aanmerkingen, door J. E. van der Trappen, Med. Doct.

Table générale de plantes contenues dans les huit volumes publiés jusqu'ici de la Flora Batava, avec quelques remarques par J. E. van der Trappen, Med. Doct.

Hiertoe behooren:

Voorbericht, 1 p., a<sup>o</sup>. 1844.

Avant-Propos, 1 p., a<sup>o</sup>. 1844.

Eerste Lijst of Overzicht der afgebeelde gewassen, naar het Nummer en de Aflevering, en met de aanwijzing van het deel waartoe zij behooren.

Liste première, ou un aperçu des plantes décrites, suivant l'ordre des Numéros et des Livraisons, et avec indication du Volume où elles sont publiées, p. V—XIII.

Tweede lijst, volgens het stelsel van Linnaeus.

Liste Deuxième d'après le système de Linnaeus, p. XIV—XXIX.

Derde of alphabetische lijst.

Liste troisième ou alphabétique, p. XXX—XL.

Vierde lijst, behelzende eenige aanmerkingen en bijvoegselen.

Liste quatrième contenant quelques remarques et additions, p. XLI—XLVI.

Deel IX. Titel als bij Deel V, doch in plaats van: »en H. C. van Hall, Med. Doct., Hoogleeraar te Goningen:» »en J. E. van der Trappen, Med. Doct.» 1846. — Voorberigt. Avant-Propos, p. I—II; lijst der planten, enz., als voren, p. III—VI; lijst der planten, enz., als voren, p. VII—X. — Bevat Afl. CXXIX—CXLIV en Plaat 641—720.

Deel X. Titel als bij Deel IX. 1849. — Naberigt. Avertissement, p. I—IV; lijst der planten, enz., als voren, p. I—IV; lijst der planten, enz., als voren, p. V—VIII. — Bevat Afl. CXLV—CLX en Plaat 720—800.

Deel XI. Flora Batava of Afbeelding en Beschrijving van Nederlandsche Gewassen, door wijlen Jan Kops, Hoogleeraar te Utrecht, vervolgd door P. M. E. Gevers Deynoot op Heidepark bij Nijmegen. Afgebeeld onder opzicht van J. C. Sepp en Zoon. Te Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon, 1853. — Voorberigt. Préface, p. I—II; lijst der planten, enz., als voren, p. III—VI; lijst der planten, enz., als voren, p. VII—X. Bevat Afl. CLXI—CLXXVI en Plaat 801—880.

Deel XII. Flora Batava of Afbeelding en Beschrijving van Nederlandsche Gewassen, door wijlen Jan Kops, Hoogleraar te Utrecht; vervolgd door P. M. E. Gevers Deynoot, op Heidepark bij Nijmegen. Voortgezet door Jhr. F. A. Hartsen, Med. Doct. te Utrecht. Afgebeeld onder opzicht van J. C. Sepp en Zoon. Amsterdam. J. C. Sepp en Zoon, 1865. — Voorberigt. Préface, 2 p.; lijst der planten, die afgebeeld en beschreven zijn, in Deel XII der Flora Batava, naar tijd van uitgaaf gerangschikt, p. III—VI; lijst der planten, in dit deel voorkomende, gerangschikt volgens het stelsel van Linnaeus, p. VIII—X. Bevat Afl. CLXXVII—CXCH en Plaat 881—960.

Uit het voorbericht van den heer Hartsen blijkt, dat de platen 881—934, met den daarbij behoorenden text, onder de redactie van den heer Gevers Deynoot, de platen 935—960 echter, met haar text, onder zijne redactie het licht zagen.

Deel XIII Flora Batava of Afbeelding en Beschrijving van Nederlandsche Gewassen, door wijlen Jan Kops, Hoogleraar te Utrecht; vervolgd door Jhr. F. A. Hartsen tot plaat 1026, voortgezet door F. W. van Eeden te Haarlem. Afgebeeld onder toezigt van J. C. Sepp en Zoon. Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon. 1868. — Voorberigt, p. III—IV; préface, p. V—VI; lijst der planten, enz., als in Deel XII, p. VII—IX; alphabetische naamlijst der planten, die in dit deel afgebeeld en beschreven zijn, p. X—XII. — Bevat Afl. CXCH—CCVIII en Plaat 961—1040.

Deel XIV. Flora Batava. Afbeelding en Beschrijving der Nederlandsche Gewassen, aangevangen door wijlen Jan Kops, Hoogleraar te Utrecht, voortgezet door F. W. van Eeden, te Haarlem. Te Leiden bij de Breuk en Smits. 1874. Alphabetisch Register van Deel I—XIV. Phanerogamen, p. 7—34; Cryptogamen, p. 35—45. — Bevat Afl. CCIX—CCXXIV en Plaat 1040—1120.

Deel XV is heden (25 Jan. 1877) gevorderd tot afl. CCXXXVI en plaat 1180.

de Geer, Joh. Ludov. Guilielm. J. U. D. Societ. Traject. et Harlem. adscriptus. Plantarum Belgii Confoederati indigenarum spicilegium alterum, quo Gorteri Flora VII Provinciarum amplificatur et illustratur. Trajecti, apud Johannem Altheer. 1814. 8°. Titel, aan de keerzijde met een Grieksch vers uit Euripides; opdracht, p 3—14; spicilegium, p. 15—55; index, p. 57—59. — V. 0.

Achter den Index, vond ik een titelblad van Dav. de Gorter's Flora VII Prov. (zie hier boven), maar nu met de verandering van „foederati” in „confoederati”, en met de bijvoeging: „Cui accedunt bina plantarum indigenarum spicilegia”, en aan den voet: »Trajecti ad Rhenum apud Johannem Altheer, 1814.” — Op dat titelblad volgde eene andere bladzijde, waarop te lezen stond: »Bibliopola Lectori. S. — Haud inutile fore visum est, quae de Florâ VII Provinciarum indigenâ, separatim semel edita fuerunt tria opuscula 1), iterum uno volumine comprehensa edere. Quâ in causâ, ut tuis servire commodis studuimus, sic te, benevole Lector, fautorem nostrae operae nos habituros speramus.”

Dat de uitgever aan zijn voornemen gevolg heeft gegeven, blijkt mij uit een exemplaar van het angekondigde werk, in mijn bezit, waarin de Flora VII Prov. van de Gorter, en de beide Spicilegia van van Geuns en de Geer, elk met zijne eigene paginatuur, bijeengebonden zijn, met het titelblad, waarop ik hierboven de aandacht vestigde, er vóór.

---

1) Hiermede bedoelde de uitgever: 1<sup>o</sup> de Gorter's Flora VII Prov., 2<sup>o</sup> het Spicilegium van S. J. van Geuns en 3<sup>o</sup> het Spicilegium van J. L. W. de Geer, aan welk laatste de titel van Spicilegium alterum gegeven werd, niet omdat de Geer vroeger een eerste Spicilegium geschreven had, maar omdat hijzelf zijn werk beschouwde als een vervolg op het Spicilegium van van Geuns.

**Schuurmans Stekhoven**, H. Bloemist. Kruidkundig Handboek, bevattende eene systematische Beschrijving van alle in de Nederlanden in het wild groeyende Boomen, Heesters en Kruiden. Eerste deel, behelzende de planten met zicht-bare geslachtsdeelen. *Plantae Phanerogamicae*. Te Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon. 1815. 8°. — V.

Tweede deel. *Plantae Cryptogamicae*. Te Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon. 1818. 8°. (De schrijver noemt zich thans Bloemist te Leiden). — V.

**Reinwardt**, C. G. C. Naamlijst van planten, medegedeeld aan H. Schuurmans Stekhoven. Te vinden achter het 1e deel van des laatsten Kruidkundig Handboek, van p. 335—451. — V.

**Kops**, Jan. Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten, enz. enz. — Verhandeling, bevattende een overzicht van den staat der voornaamste gewassen in Nederland geteeld, en van de gesteldheid van het weder in de jaren 1806 tot 1812, met aanwijzing van de gevolgen, die hieruit zijn af te leiden. Te Amsterdam, bij P. den Hengst en Zoon. 1816. 8o — V.

**van Geuns**, Matthias. *Plantarum Indigenarum, in usum sive medicum sive oeconomicum selectarum index systematicus*. accedit, pro indoctoribus, institutio aliqua botanica, sermone vernaculo. Trajecti ad Rhenum apud Hortulanum Academicum. 1816. 8°. — V.

**Mulder**, Nicolai, *Leopardia-Frisii, Medicinae in Acad. Lugd. Bat. Candidati, Elenchus Plantarum, quae prope urbem Leidam nascuntur; in certamine literario civium Academicarum Belgicarum, Die VIII. Mensis Februarii A. MDCCCXVII, ex sententia Ordinis Discipularum Mathematicarum et Physicarum Academiae Lugduno-Batavae*, apud S. et J. Luchtmans, Academiae typographos. 1818. 4°. — Titel; prijsvraag, 1 p.; praemonenda, p. 3—8; elenchus, p. 9—127. — V. O.



**van Hall**, Hermannii Christiani, Amstelaedamensis, in Illustri Athenaeo Amstelaedamensi matheseos et philosophiae studiosi Responsio ad quaestionem botanicam, a Nobilissimo Disciplinarum Mathematicarum ac physicarum Ordine A. MDCCCXVIII propositam: Sic se habentem: Elaboretur historia et in ea accurata descriptio, viginti ad minimum plantarum indigenarum, in qua singulae partes ad legem regularum, a Linnaeo in Philosophia Botanica propositarum atque a Willdenowo emendatarum sunt definienda. Quae praemium reportavit D. VIII. Mensis Februarii A. MDCCCXIX. — Titel; responsio, p. 3—40. — 4<sup>o</sup>.

**Westerhoff**, Remberti; Warffo-Groningani medicinae in academia, quae Groningae est, studiosi, Commentatio ad quaestionem e Botania, ab Ordine Disciplinarum Mathematicarum et Physicarum in Academia Groningana, propositam: Anno MDCCCXX. »Detur accurata descriptio botanica viginti aut plurium plantarum, in solo Groningano sponte et simul copiose provenientium, adjecta brevi earum historia, in qua elaboranda, loci, in quo nascuntur, temporis anni, quo florent, et usus, imprimis oeconomici, ratio habeatur.» Quae praemio ornata est. — Titel, aan de keerzijde met eene aanhaling uit Boyus en eene andere uit M. Bonnet; Lectori, 1 p.; introductio, p. 5—6; commentatio p. 7—125. — 4<sup>o</sup> — V.

**van Hall**, Hermannus Christianus, Amstelodamensis, Med. Cand. Specimen Botanicum, exhibens Synopsin Graminum indigenarum Belgii partis septentrionalis, olim VII provinciarum, una cum appendice, qua nonnullae indigenae novae indicantur. Trajecti ad Rhenum, ex officina O. J. van Paddenburg, Academiae Typographi. 1821. 8<sup>o</sup>. — Voortitel; titel; opdracht, aan de keerzijde met een motto uit Wolterbeek; proëmium, p. 1—12; index scriptorum, p. 13—16; clavis analytica generum, p. 16—20; synopsis, p. 21—131;

nomina graminum belgica, generica et specifica, p. 132—135; appendix, p. 136—154; index, p. 155—160; quaestiones, p. 161—167; corrigenda, 1 p.; afbeelding van *Milium vernale*. — V. O.

à Boenninghausen, C. M. F. *Prodromus Florae Monasteriensis Westphalorum. Phanerogamia. Monasterii. 1824. 8o. XIV. 332 p. — O.*

Stratingh, G. A., Westerhoff R. en Bosman Tresling, J. *Initiae Florae Groninganae, of proeve van eene naamlijst der planten, welke in de Provincie Groningen gevonden worden. Uitgegeven door het genootschap ter bevordering der Natuurlijke Historie te Groningen. Te Groningen bij J. Oomkens, Akademie-Drukker. 1825. — V. O.*

van Hall, H. C. *Lid van de Maatschappij van Landbouw te Amsterdam, Correspondent van de Soci  t. d'Hist. natur. te Parijs; Med. Doct. te Amsterdam. Flora Belgii Septentrionalis, sive Index plantarum indigenarum, quae hucusque in VII provinciis foederatis repertae sunt. Vol I. Plantas Phanerogamicas continens. — Flora van Noord-Nederland, of korte aanwijzing der in het wild wassende planten, welke tot nu toe in de voormalige VII vereenigde gewesten gevonden zijn. I deel. Zigtbaar bloeiende planten. Te Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon. 1825. 8o. — Titel; motto uit S. J. Brugmans Orat. de accurat. plant. indig. notitia, 1 p.; praefatio en voorrede, p. IV—XVII; index notarum, p. XVIII—XX; tweede titel: Flora Belgii Septentrionalis Vol I, pars I. Flora van Noord-Nederland, I Deel. I Stuk., 1 p.; clavis classium en sleutel der klassen, p. 2—3; monandria-decandria, p. 4—363; index classium quae hac prima parte continentur; derde titel: Flora Belgii Septentrionalis Vol I. Pars II. Flora van Noord-Nederland, I Deel. II Stuk, 1 p.; dodecandria-dioecia p. 366—711; appendix en aanhangsel, p. 712—727; conspectus plantarum indi-*

genarum, secundum ordines naturales Candollii, in flora gallica 1815, p. 728—732; index generum et synonymorum Florae Belgii Septentrionalis Vol I, Pars 1 et 2, p. 733—746; errata, 1 p.; index classium quae hac secunda parte continentur, 1 p. — V. O.

Instituti Regii Batavi Socio, Botanices et Oeconomiae Ruralis Professore in Academia Groningana. Flora Belgii Septentrionalis sive Florae Batavae Compendium. Vol I, pars 3, continens Plantas Phanerogamicas in Batavo solo repertas post primi voluminis editionem anni 1825. — Flora van Noord-Nederland of Kort Begrip der Nederlandsche Flora. Deel I, Stuk 3, behelzende de zichtbaar bloeiende planten, welke in Nederland gevonden zijn, na de uitgave in 1825, van het 1e deel, 1e en 2e stuk. Te Amsterdam bij J. C. Sepp en Zoon. 1836. 8o. Titel; motto, 1 p.; praefatio, voorrede p. V—IX; index notarum, 1 p.; tweede titel: Florae Batavae Compendium Vol. I, pars III. Kort begrip der Nederlandsche Flora, 1e Deel, IIIe Stuk; monandria-dioecia, p. 748—861; index classium, p. 862. — V. O.

Flora Belgii Septentrionalis, sive Florae Batavae Compendium. Vol. II, plantas cryptogamicas continens. Pars I. Equisetaceae, Filices, Marsiliaceae, Lycopodiaceae, Musci et Hepaticae, elaboratae studio Fridi. Anti. Guil<sup>l</sup>. Miquel, Math. et Phil. nat. et med. Cand., et M<sup>rs</sup>. Dassen, Med. Stud. Edidit, emendavit atque praefatus est H. C. van Hall, Instituti Regii Batavi Socius, Botanices et Oeconomiae ruralis Professor in Academia Groningana. — Flora van Noord-Nederland, of Kort Begrip der Bataafsche Flora. Deel II, Stuk I. Bedektbloeiende Planten, (Paardestaartigen, Varens, Wortelzadigen, Wolfsklaauwachtigen, Bladmossen en Levermossen). Te Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon. 1832. 8o. — Voortitel; titel; motto; praefatio, voorrede, p. VI—XIII;

index notarum, p. XIV—XVI; tweede titel: Flora Cryptogamica. Pars I. Flora der Bedektbloeiende planten. I Stuk; Clavis ordinum cryptogamiae. Sleutel der rangen van de bedektbloeiende planten, p. 2—5; Equisetaceae. Paardestaartigen, p. 4—11; Filices. Varenen, p. 10—25; Marsiliaceae. Wortelzadigen, p. 24—27; Lycopodiaceae. Wolfsklaauwachtigen, p. 26—31; Musci. Bladmossen, p. 30—181; Hepaticae. Levermossen, p. 180—227; index ordinum, 1 p.; index generum, 2 p.; register der geslachten, 1 p. — V. O.

- Flora Belgii Septentrionalis, sive Florae Batavae Compendium. Vol. II, Pars II, continens Lichenes, quos elaboravit H. C. van Hall. et Algas, quas elaboravit F. A. G. Miquel. — Flora van Noord-Nederland, of Kort Begrip der Bataafsche Flora. Deel II, Stuk II, bevattende de Korstmossen en Wieren. Te Amsterdam, bij J. C. Sepp en Zoon, 1840. 8°. — Voortitel; titel; motto; praefatio, voorrede, VI—XI; index notarum, 1 p.; tweede titel: Flora Cryptogamica. Pars II. (Lichenes et Algae). Flora der Bedektbloeiende Planten, II<sup>e</sup> Stuk (Korstmossen en Wieren); derde titel: Lichenes, elaboravit H. C. van Hall. [motto uit Fries, Lichenographia europaea reformata]. Korstmossen, bewerkt door H. C. van Hall; Lichenes. Korstmossen, p. 236—351); vierde titel: Algae, elaboravit F. A. G. Miquel. Wieren, bewerkt door F. A. W. Miquel; Algae, Wieren, p. 354—477; index generum Lichenum et Algarum, 3 p.; register der geslachten van de Korstmossen en Wieren, 2 p. — V. O.

**Kuyper van Wäschpenning, J. A. B.** Eerste naamlijst van Zigtbaarbloeiende Planten, welke in de omstreken van Breda gevonden worden. Breda. Bij F. P. Sterk. 1826. 8°. — Voorrede, p. III—V; naamlijst, p. 7—27. — V. O.

- Tweede Naamlijst van Zigtbaarbloeiende Planten,

- welke in de omstreken van Breda gevonden worden. Te Breda, Ter Drukkerij van F. P. Sterk. 1828. 8°. — Voorrede, 2 p.; tweede naamlijst, p. 5—15.
- Miquel, F. A. W., M. D.** Botan. Lector te Rotterdam. De Noord-Nederlandsche vergiftige gewassen. Met gekleurde platen. Amsterdam bij C. G. Sulpke. 1836. 8°. — Voortitel; titel; voorrede, 2 p.; inleiding, p. 7—20; text, p. 21—186; register, p. 187—198; 30 platen. — **V. O.**
- Fred. Ant. Guil.** Disquisitio geographico-botanica de Plantarum Regni Batavi Distributione. Lugduni — Batavorum, apud P. H. van den Heuvel. 1837. 8°. — Voortitel; titel, aan de keerzijde met een motto uit A. van Humboldt; L. S., 4 p.; conspectus, p. I—II; prolegomena de soli natura et coeli temperie, p. III—XXXII; disquisitio, p. 1—88. — **V. O.**
- van der Trappen, J. E.** Med. Stud. aan de Hoogeschool te Utrecht. Herbarium Vivum of verzameling van gedroogde voorbeelden van nuttige gewassen, vooral van dezulke, die in Nederland inlandsch zijn of geteeld worden, en wier kennis voor landbouw, handel en fabrieken belangrijk is, met derzelver beschrijving. Als bekroonde prijsverhandeling uitgegeven door de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid te Haarlem. Te Haarlem, bij V. Loosjes. Drukker van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid. 8°. Deel I, a°. 1839; voortitel; titel; voorberigt, p. VII—X; voorrede, p. XI—XII; bladwijzer, p. XIII—XVI; tweede titel; text, p. 1—747. — Deel II a°. 1843. Voortitel; titel; voorberigt, p. V—VI; voorrede, p. VII—XII; bladwijzer, p. XIII—XVI; text, p. 1—943; algemeene bladwijzer, p. 945—955. — **V. O.**
- Molkenboer, J. H. et Kerbert Jac. Fil., C.** Flora Leidensis, sive Elenchus Plantarum spontanearum phanerogamicarum, quae hucusque prope Lugd. Bati-

vorum repertae sunt, secundum ordines naturales digestus. Accedit clavis generum secundum systema sexuale Linnaeanum. Lugduni Batavorum. Sumptibus J. W. van Leeuwen. 1840. 8°. — Titel; opdracht; praefatio, p. VII—XIV; tabulae ordinum systematis naturalis ad floram hancce pertinentium, p. XV—XXIV; index notarum, p. XXV—XXVII; tabula comparativa generum et specierum florae Belgicae septentrionalis et Leidensis, p. XXVIII—XXXII; flora, p. 1—342; index generum, p. 343—348; dispositio generum florae Leidensis secundum systema sexuale Linnaeanum, p. 349—388. — V. O.

**Bruinsma, J. J.** Apotheker te Leeuwarden. *Flora Frisica*, of Naamlijst en Kenmerken der zichtbaar-bloeiende planten van de provincie Friesland; benevens eene schets van derzelver verspreiding, en aanwijzing van de geneeskrachtige, oeconomische en technische gewassen; voorafgegaan door eene korte beschrijving van de natuurlijke gesteldheid des Frieschen bodems. Te Leeuwarden bij W. Eekhoff. 1840. 8°. — Titel, aan de keerzijde met een motto uit S. J. Brugmans *Oratio de Nat. Soli Friesici explor.*; opdracht, 2 p.; voorrede, p. V—VI; inhoud, 1 p.; lijst der verkortingen en teekens, 1 p.; inleiding, p. 1—11; korte beschrijving van de natuurlijke gesteldheid des Frieschen bodems, p. 12—22; naamlijst en kenmerken van de zichtbaar-bloeiende planten in de provincie Friesland, p. 23—134; over de verspreiding der gewassen op onderscheidene gronden in de provincie Friesland, p. 135—180; vergelijkende tabel van de familiën, geslachten en soorten der Noord-Nederlandsche en Friesche gewassen, p. 181—184; index generum florae Frisicae, p. 185—187; index classium, p. 188; verbeteringen, p. 189. — V. O.

**Geyers Deijnoot, P. M. E.** *Flora Rheno-Trajectina*, seu enumeratio plantarum Trajecti ad Rhenum sponte crescent. Ned. Kruidk. Archief. II.

tium (plant. phaner. et cryptog. contin.). — Flora van Utrecht, of optelling en aanwijzing van groeiplaatsen der in het wild voorkomende planten rondom de stad Utrecht en derzelver omstreken (de zichtbaar- en bedektbl. planten bevattende). Pars I. Phanerogamia. Ie Gedeelte. Zigtbaarbloeiende Planten. Utrecht, N. van der Monde. 1843. kl. 8o. — Voortitel; titel, aan de keerzijde met eene spreuk uit A. de Saint-Hilaire en eene andere uit J. J. Rousseau; opdracht; voorberigt, p. VII—XII; text, p. 1—114; appendix, p. 115—131. — Pars II. Cryptogamia. Iie Gedeelte. Bedektbloeiende Planten. 1843. kl. 8o. Titel, aan de keerzijde met de vroegere spreuk van A. de Saint-Hilaire; text, p. 135—180. — V. 0.

**Bondam, R.** Flora Campensis. Naamlijst der zigtbaarbloeiende planten, welke in de omstreken van Kampen, in het wild groeiende, gevonden worden (volgens de natuurlijke rangschikking). Te Kampen bij G. C. J. Fels. 1845. 8o. — Voortitel; titel; voorbericht, aan de keerzijde met eene verklaring der teekens; text, p. 1—39. — V. 0.

Catalogus Herbarii in usum Societatis: Vereeniging voor de Nederlandsche Flora, ab anno 1845—1846 collati. ao. 1846. 8o. — V.

Statuten der Vereeniging voor de Nederlandsche Flora. Leijden bij H. R. de Breuk. ao. 1846. 8o. — V.

**Dozy, F. et Molkenboer J. H.** Matth. Mag. Phil. nat. et Med. Doct. Novae Fungorum species in Belgio Septentrionali nuper detectae, quas iconibus et descriptionibus illustraverunt. Lugduni Batavorum apud S. et J. Luchtmans. 1846. 8o. — Titel; opdracht; text, p. 5—18. Met 2 gekleurde platen. — V. 0.

Catalogus Herbarii in usum Societatis: Vereeniging voor de Nederlandsche Flora, ab anno 1846—1847 collati. ao. 1847. 8o. — V.

**Gevers Delfnoot, P. M. E. et Abeleven Th. H. A. J.** Flora

Noviomagensis sive Enumeratio plantarum circa Noviomagum sponte crescentium (Plant. Phanerog. et Cryptog. contin.). — Flora van Nijmegen of Naamlĳst en opgave van groeiplaatsen der in het wild groeiende planten, in en rondom Nijmegen. (De Zigtbaar- en Bedektbloeiende Planten bevattende). Nijmegen. D. J. Haspels. 1848. 12°. Titel, aan de keerzijde van het blad met een motto uit H. C. van Hall. Fl. Belg. Sept.; opdracht; tweede opdracht; voorberigt, p. I—II; plantae vasculares, p. 1—130; plantae cellulares, p. 131—169; addenda, p. 169; index generum, p. I—IX. — V. 0.

**Van Hoven, F. J. J.** Officier van gezondheid der 2e klasse. Flora van 's Hertogenbosch of Naamlĳst van de planten, welke in de stad 's Hertogenbosch en omstreken in het wild gevonden worden, met aanwijzing van derzelver groeiplaatsen. Te Heusden, bij Augt., França., Guille. de Pinéda. 1848. gr. 8°. — Voortitel; titel; voorrede, p. III—IV; verbeteringen, 1 p.; plantae vasculares, p. 1—29; plantae cellulares, p. 30—36. — V. 0.

**Harting, P.** Hoogleeraar aan de Utrechtsche Hoogeschool. De Magt van het kleine, zichtbaar in de vorming der korst van onzen aardbol, of overzigt van het maaksel, de geographische en de geologische verspreiding der polypen, der foraminiferen of polythalamiën en der kiezelschalige bacillariën of diatomeën. Te Utrecht bij van Paddenburg en Comp. 1849. kl. 8°. — Voortitel; titel; opdracht; voorbericht, 3 p., aan de keerzijde der 3e p. met een motto uit Lamartine en een ander uit »The author of the vestiges of the natural history of creation»; text, p. 1—130, aantekeningen, p. 131—218. — 0. Eene 2e uitgave van dit werk zag in 1866 bij C. L. Brinkman te Amsterdam het licht.

**Bondam, R.** en Top Jz. W. G. Flora Campensis. Naamlĳst



der zichtbaarbloeiende en van een gedeelte der bedektbloeiende planten, welke in de omstreken van Kampen, in het wild groeiende, gevonden worden. Te Kampen, bij Gebroeders Fels. 1849. kl. 4o. — Titel; voorberigt, 2 p.; I. *Plantae vasculares*, p. 5—44; II. *Plantae cellulares*, p. 45—54; erratum, 1 p. — V. O.

*Prodromus Florae Batavae*. In sociorum inprimis usum edendum curavit Societas promovendo Florae Batavae studio. Sumtibus Societatis, apud Jac. Hazenberg, Cornelii Fil. 8o.

Vol. I. (*Plantae vasculares*) ao. 1850. — Voortitel; titel; opdracht; praefatio, p. V—XIV, onderteekend door R. B. van den Bosch. *Exogeneae* s. *Dicotyledoneae*, p. 1—251; *Endogeneae* s. *Monocotyledoneae*, p. 252—341; addenda, p. 342—343; index generum specierum et synonymorum, p. 345—382; addendum, p. 382. — V. O.

Vol. II, pars I. (*Plantae cellulares*. Musci frondosi et Hepaticae) ao. 1851. — Voortitel; titel; praefatio, p. V—VIII, onderteekend door F. Dozy en J. H. Molkenboer; Musci frondosi, p. 1—82; Hepaticae, p. 83—105; addenda et emendanda, p. 106; index generum specierum et synonymorum, p. 107—116. — V. O.

Vol. II, pars II. (*Plantae cellulares*. Lichenes, Byssaceae et Algae) ao. 1853. — Voortitel; titel; praefatio, p. V—VIII, onderteekend door R. B. van den Bosch; Lichenes, p. 117—165; Byssaceae, p. 166—168; Algae, p. 169—281; index generum, specierum et synonymorum, p. 282—301. — V. O.

Vol. II, pars III. (*Fungi*) ao. 1858. — Voortitel; titel; *Hymenomycetes*, p. 303—393; *Discomycetes*, p. 394—395. — V. O.

Vol. II, pars IV. (*Fungi*) ao. 1866. — Voortitel; titel; voorbericht, onderteekend door C. A. J. A. Oudemans; tweede voorbericht, onderteekend door

Westendorp; addenda, p. 1—9; Gasteromycetes, p. 10—39; Pyrenomycetes, p. 40—120; Hyphomycetes, p. 121—146; Coniomycetes, p. 147—183; index ad fungorum enumerationis partem priorem, p. 185—186; index ad fungorum enumerationis partem posteriorem, p. 187—191. — V. 0.

**Rombouts**, J. G. H. Med. Doctor et Merkus Doornik J. J. F. H. T. Med. Chir. et Art. Obst. Doctor. Flora Amstelaedamensis, plantarum quae prope et circa Amstelaedamum sponte nascuntur enumeratio et descriptio. Trajecti ad Rhenum, C. van der Post Jr. et Amstelaedami, C. G. van der Post. 1852. 8o. — Voortitel; titel; praefatio, p. V—VIII; index, p. IX; explicatio nominum abbreviatorum nec non signorum adhibitorum, p. XI—XII; dispositio generum secundum systema sexuale, p. XIII—XXXIV; ordinum naturalium descriptio, p. XXXV—LX; plantae vasculares, p. 1—131; addenda, p. 132; index ordinum, generum et synonymorum, p. 133—136. — V. 0.

**van der Trappen**, J. E. Bijdrage tot de kennis van Nederland's Flora. Te 's Gravenhage bij A. Kloots en Comp., Boekdruckers en uitgevers. Titel; voorrede, 2 pag.; gedagteekend van Januari 1852; plantae vasculares, p. 1—11; plantae cellulares, p. 12—21; toelichtende nota, p. 22—25; groeiplaatsen van ook door mij elders in ons land opgemerkte planten; opgaaf van verscheidenheden en eenige andere aantekeningen, p. 26—50; bladvulling, p. 51—52. — 0.

**van Hall**, H. C. Hoogleeraar te Groningen. Neerland's Plantenschat of Landhuishoudkundige Flora, behelzende eene beschrijving der onkruiden, vergiftige en nuttige inlandsche planten en der in onzen landbouw gekweekte gewassen. Leeuwarden. G. T. N. Suringar. 1855. 8o. — Voortitel; titel; voorberigt, p. I—III; aanwijzing der gebruikte verkortingen, 1 p.; I. volkomene planten of tweelobbigen, p. 1—214; II. minder volkomen

planten of eenlobbigen, p. 215—271; III. onvolkomene planten, p. 272—286; verklaring der voornaamste kunstwoorden, p. 287—304; register, p. 305—332; verbeteringen, 1 p. — 0.

**Staring, W. C. H.** De Bodem van Nederland. De zamenstelling en het ontstaan der gronden in Nederland, ten behoeve van het algemeen beschreven. [deel uitmakend van »Natuurlijke Historie van Nederland"]. Haarlem. A. C. Kruseman. 8o. Deel I, ao. 1856. — Voortitel, algemeene titel; tweede voortitel; bijzondere titel; inhoud, p. IX—XII; aanhef, p. 1—2; alluvium, p. 2—431, omvattend: de bouwgrond, p. 8—28; de veenen, p. 29—31; de lage veenen, p. 32—86; de hooge veenen, p. 87—210; de zeebezinkingen, p. 211—309; duinen, p. 310—369; rivierbezinkingen, p. 370—413; groengronden, p. 414—423; zandstuivingen, p. 424—431; lijst der Nederlandsche namen van planten, welke in dit eerste deel voorkomen, p. 433—435; namen der plaatsen in of nabij Nederland gelegen, en in dit eerste deel vermeld, p. 435—441; eene kaart en 7 platen, met hare verklaring. — 0.

Deel II, ao. 1860. Voortitel; algemeene titel; tweede voortitel; bijzondere titel; inhoud, p. IX—XI; aanhef, p. 1—20; diluvium, p. 21—163; tertiaire en secundaire gronden, p. 164—181; Twenthe en het Zutphensche, p. 182—252; Limburgsche tertiaire gronden, p. 253—302; Limburgsche secundaire gronden, p. 303—418; primaire gronden van Limburg, p. 418—435; geschiedenis der voorwereld, p. 436—467; namen van plaatsen en zaken in dit tweede deel vermeld, p. 469—480; vier platen met hare verklaring. — 0.

**Suringar, W. F. R.** Dissertatio botanica inauguralis continens observationes phycologicas in floram batavam. Leonardiae. G. T. N. Suringar. 1857. gr. 8o. Praefatio, 2 p.; praemonenda, p. I—XIV; signorum indicatio, 1

p.; algae, p. 1—75; index specierum, 3 p.; tabularum, no. 4, explicatio; theses, 4 p. — 0.

**Oudemans, C. A. J. A.** Med. Dr. Lector in de Kruidkunde aan de Geneeskundige School te Rotterdam, Lid van de Kon. Akademie van Wetenschappen, enz. De Flora van Nederland, ten behoeve van het algemeen beschreven. Haarlem, A. C. Kruseman. 3 deelen 8o. met 91 gekleurde platen in 4o.

Deel I. ao. 1859. Voortitel; titel; voorberigt, p. IX—XII; bladwijzer, p. XIII—XXIII; inleiding, p. 1—202; de flora van Nederland. Bodembloemigen, p. 203—449; verklaring der platen, p. 451—472.

Deel II. ao. 1861. Voortitel; titel; bladwijzer, p. IX—XXI; Kelkbloemigen, p. 1—275; Kroonbloemigen, p. 276—398; verklaring der platen, p. 399—453. (De titel in zooverre veranderd, als voor: »Lector” enz., in de plaats kwam: Hoogleeraar in de Genees- en Kruidkunde aan het Athenaeum illustre te Amsterdam.

Deel III. ao. 1862. Voortitel; titel; algemeene bladwijzer, p. IX—XXXIII; Eenmanteligen, p. 1—94; Eenlobbige planten, p. 95—346; de voornaamste planten van de flora van Nederland, gerangschikt naar hare standplaats, p. 347—375; tabel van het aantal geslachten en soorten, welke op dit oogenblik in Nederland gevonden en in dit werk beschreven zijn, p. 377—378.

Hoogleeraar te Amsterdam. De Flora van Nederland, tweede en vermeerderde druk. Amsterdam, G. L. Funke. 3 deelen 8o. met een atlas van 91 gekleurde platen in 4o.

Deel I. ao. 1872. Voortitel; titel; voorbericht, p. VII—VIII; bladwijzer, p. IX—XIX; inleiding, p. 1—183; voorafgaande beschouwingen, p. 184—209 en 210—213; Hypogynische Dialypetalen, p. 214—474; verklaring der platen, p. 475—496.

Deel II. ao. 1873. Voortitel; titel; bladwijzer, p. V—XVIII; Perigynische Dialypetalen, p. 1—202; Perigynische Gamopetalen, p. 203—334; Hypogynische Gamopetalen, p. 334—521; verklaring der platen, p. 523—576; drukfeilen, p. 577.

Deel III. ao. 1874. Voortitel; titel; algemeene bladwijzer, p. I—XXXIX; verbetering, 1 p.; Apetalen, p. 1—152; Eenlobbige planten, p. 153—558; Cryptogamen, p. 559—629; planten welke abusivelijk niet opgenomen of na het afdrukken van het manuscript gevonden zijn geworden, p. 630—631; drukfeilen, p. 632—634; aanvulling, p. 635—638; de voornaamste planten van de flora van Nederland gerangschikt naar hare standplaats, p. 639—667; vergelijkende tabel van het aantal geslachten en soorten, in de 1<sup>e</sup> en 2<sup>e</sup> uitgave van dit werk beschreven, p. 668—673; recapitulatie, p. 674; namen der geslachten, welke in deze tweede uitgave wél, maar niet in de eerste gevonden worden, p. 675—676; namen der geslachten, welke in deze tweede uitgave ingetrokken zijn, p. 676; namen der soorten, in deze tweede uitgave wél, doch in de eerste niet te vinden, p. 677—686; namen der soorten, welke in deze tweede uitgave ingetrokken zijn, p. 686; verklaring der platen, p. 687—724. — V. 0.

**Hartsen**, F. A. Docteur en médecine, etc. Liste provisoire des Fonges Supérieurs qui croissent dans les Pays-Bas du Nord, servant de continuation au Prodrômus Florae Batavae. Précédé d'un avis aux abonnés de la Flora batava. Utrecht. L. E. Bosch et Fils. 1864. 8o. Voortitel; titel; avis, p. V—VIII; Fam. I. Hymenomyces. Ord. I. Agaricini, p. 9—15; Ord. Discomycetes, p. 15—16. — 0.

**Dumoulin**, L. J. G. Ex-pharmacien, professeur de chimie et de botanique à l'ancienne école de pharmacie de Maestricht, membre secrétaire de l'ancienne commis-

sion médicale du duché du Limbourg. Guide du Botaniste dans les environs de Maestricht, ou indication des phanérogames et des cryptogames vasculaires croissant spontanément dans ces environs. Maestricht. Typographie de Chs. Hollman. 1868. kl. 8o. Voortitel; titel; avant-propos, p. 5—6; abbréviations, 1 p.; guide du botaniste, p. 9—164; addition, 1 p. — 0.

**Suringar**, W. F. R. Handleiding tot het bepalen van de in Nederland wild groeiende planten, voor schoolgebruik en botanische wandelingen, in aansluiting aan den Prodrômus Florae Batavae en de Verslagen der Nederlandsche botanische Vereeniging. Leeuwarden. G. T. N. Suringar. 1870—1873. 12o. — Voortitel; titel; opdracht, p. V—VI; aanwijzingen bij het gebruik der handleiding, p. VII—XV; eerste lijst [ter bepaling der nat. familiën], p. 1—52; tweede lijst: overzicht der tot de flora behoorende natuurlijke familiën, naar de gewijzigde rangschikking van Decandolle, p. 53—67; alphabetische aanwijzer, p. 68; thalamiflorae, p. 69—149; calyciflorae, p. 151—306, [hiervan werden de p. 245—306 bewerkt door C. A. J. A. Oudemans]; corolliflorae, p. 307—366, [geheel bewerkt door C. A. J. A. O.]; monochlamydeae, p. 367—409, [geheel bewerkt door C. A. J. A. O.]; monocotyledoneae, p. 411—512, [geheel bewerkt door C. A. J. A. O.]; cryptogamae vasculares, p. 513—526; woordenlijst, p. 527—556; alphabetische bladwijzer, p. 557—568. — 0. Later verscheen hiervan eene gedeeltelijk verbeterde 2e, en in 1876, eindelijk, een gedeeltelijk verbeterde 3e druk.

**Statuten** der Nederlandsche botanische Vereeniging (opgericht in het jaar 1845) volgens de derde herziening van den 3en Juli 1868. — V. 0.

**de Witt Hamer**, H. M. Flora Delfensis. Delft. J. Waltman Jr. 1868. kl. 8o. Voorbericht, p. 3—4; flora, p. 5—61. — 0.

**Holkema, Franciscus**, in leven doctorandus in de wis- en natuurkundige wetenschappen. De plantengroei der Nederlandsche Noordzee-eilanden : Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog en Rottum. Eene bijdrage tot de Flora van Nederland. Met eene voorrede van H. C. van Hall, Hoogleeraar te Groningen. Amsterdam, Scheltema en Holkema. 1870. 8o. — Voortitel; titel; voorrede door H. C. van Hall, p. V—VIII; opdracht; inleiding, p. 3—6; hoofdst. I, over de oorzaken, die den plantengroei kunnen wijzigen, p. 7—24; hoofdstuk II, de waargenomen plantenvormen, p. 25—155; hoofdst. III, de plantengroei van het eiland Texel, in verband met de onderscheidene formatiën en gronden, p. 156—201; hoofdst. IV, vergelijkend onderzoek der waargenomen plantenvormen, p. 202—268; inhoud, I—II. — 0.

**van Hall, H. C.** De natuur en het landleven. Haarlem, A. C. Kruseman. 1873. kl. 8o. — Voortitel; titel; voorbericht, p. V—VII; inhoud, p. IX; bladwijzer, p. X—XX; I. licht en warmte, p. 1—34; II. de dampkring, p. 35—80; III. het water, p. 81—96; IV. de grond, p. 97—139; V. de planten, p. 140—272; VI. de dieren, p. 273—398; slot, p. 398.

---

**Aanvulling:**

Achter Kops, *Flora Batava*, had op p. 244 nog behooren te zijn ingelascht:

**Le Francq van Berkhey, J.** Med. Doctor en Praelector in de Natuurlijke Historie aan 's Lands Universiteit te Leyden, Lid van verscheidene zoo Uitheemsche als Vaderlandsche Maatschappijen der Natuur- en Dichtkunde. *Natuurlijke Historie van Holland*. Deel IX. Te Leyden. Bij P. H. Trap. 1811. 8o.

---

## II. TITELS VAN BIJDRAGEN OF VERHANDELINGEN, IN TIJDSCHRIFTEN OF WERKEN VAN MAAT- SCHAPPIJEN AFGEDRUKT.

---

### 1. Verhandelingen van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem. **KA.**

Deel XI, ao. 1769. 2<sup>e</sup> Stuk.

Cornelius Nozeman, Leeraar der Remonstranten te Rotterdam. Antwoord op de Vraage voorgesteld door de Holl. Maatsch. der Wetensch.: Wat is er tot nu toe over de natuurlijke historie van ons vaderland geschreven? wat ontbreekt er nog aan? en, welke is de beste wijze, waarop de gemelde geschiedenis zoude dienen geschreeven te worden? Te Haarlem. Bij J. Bosch. 8o., p. 3—60.

Johannes Florentinus Martinet, A. L. M. Phil. Doctor, en Bedienaar des Goddelijken Woords te Edam. Antwoord op dezelfde vraag. *ibid.*, p. 63—326.

Deel XIX, ao. 1779. 1<sup>e</sup> Stuk.

Job Baster, in leven Med. Doctor en lid deezer Maatschappij te Zierikzee. Antwoord op de Vraage voorgesteld door de Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarlem: Welke Boomen, Graanen, Wortels, Peulvruchten en Planten, ons noch bij aankweeking onbekend, zoude men met vrucht in ons Land kunnen invoeren? En welken van dezelve, en van de geenen, die wij bezitten, kunnen naar de gesteldheid der Lucht en der Gronden, met het meeste voordeel tot voedsel van Menschen en Dieren in onze



Gewesten geteeld worden? Te Haarlem bij J. Bosch. 8o., p. 161—232.

Willem van Haren. Antwoord op dezelfde vraag. *ibid.*, p. 233—277.

Deel XIX, ao. 1780. 2e Stuk.

Joannes le Francq van Berkhey, Hist. Nat. Lector. Antwoord op de Vraag, voorgesteld door de Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarlem: Welke Boomen, Heesters en Planten zijn er, behalven den Helm (*Arundo Arenaria*) en den Sleedoorn (*Prunus Sylvestris*), dewelke op de Zandduinen ter weeringe der zandverstuivinge kunnen geplant worden? Kan men ook eenige andere Planten aan onze Zee-Stranden met voordeel gebruiken? Zijn daar mede hier te Lande al eenige Proeven gedaan? En welke is de uitkomst daar van geweest? Te Haarlem. Bij J. Bosch. 8o., p. 3—42.

Deel XIX, ao. 1780. 3e Stuk.

M. Dentan. Antwoord aan de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op de Vraag ter weering der zandverstuiving. Te Haarlem. Bij J. Bosch. 8o., p. 8—33, en: Bijvoegsel tot de voorgaande verhandeling, p. 34—42.

Nicolaas Meerburg, Hortulanus des Kruidtuins van 's Lands Universiteit te Leyden. Antwoord op de Vraag, voorgesteld door de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem: Welke boomen, enz. (zie 2e Stuk). *Ibid.* p. 43—60.

Deel XX, ao. 1782. 2e Stuk.

J. F. Martinet. Verhandeling over het Wier der Zuider zee. Te Haarlem. Bij J. van Walré. 8o., p. 54—129, met 6 platen.

Deel XXVI, ao. 1789.

S. J. van Geuns, Matth. Z. Med. et Philos. Stud. aan 's Lands Hoogeschoole te Harderwijk. Antwoord op de Vraag, voorgesteld door de Holl. Maatsch. der Wetensch. te Haarlem. Welke zijn de onderwerpen, betreffende de Natuurlijke Historie onzes Vaderlands, waarvan men met

gegronde reden te verwachten hebbe, dat eene verdere naspooring ten nutte van het Vaderland verstrekken zal?  
Te Haarlem. Bij J. van Walré. 8o., p. 230—316.

Verhandelingen der eerste klasse van het Koninklijk-Nederlandsch Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten, te Amsterdam. Te Amsterdam, ter boek- en kunstplaat-drukkerij van Pieper en Ipenbuur. 4o. — KA.

Deel III, ao. 1817.

J. N. van Eijs en C. G. C. Reinwardt. Over de eigenschappen en het nut van den Kanadaschen Popel (*Populus monilifera* Ait.), met 2 platen, p. 169—191.

Deel V, ao. 1820.

A. P. R. C. van den Borch van Verwolde. Verhandeling over de Nederlandsche Woudboomen, p. 237—260.

Deel VI, ao. 1823.

J. Kops. Over eene wanschapenheid der bloemen van *Vicia Cracca*, Vogelwikke. Met 1 plaat, p. 289—296.

Nieuwe Verhandelingen der eerste klasse, enz. Te Amsterdam, bij G. Müller en Comp. 4o., later bij C. G. Sulpke. — KA.

Deel II, ao. 1829.

G. M. van Dijk en A. van Beek. Onderzoekingen aangaande het zwart in de Melisbrooden. Met 2 platen, p. 161—195.

Deel III, ao. 1831.

G. M. van Dijk en A. van Beek. Onderzoekingen aangaande het zwart in Melisbrooden. Tweede gedeelte. Met 2 platen, p. 271—296.

Deel XII, ao. 1846.

P. Harting. Recherches sur la nature et les causes de la maladie des Pommes de terre en 1845. Avec 3 planches, p. 204—297.

Verhandelingen der eerste klasse, enz. — Derde reeks. Amsterdam. J. C. A. Sulpke. 4o. — KA.

Deel V, ao. 1852.

P. Harting. De bodem onder Amsterdam, onderzocht en beschreven, p. 73—232; met vier platen. — 0.

---

Bijdragen tot de Natuurkundige Wetenschappen, verzameld door  
H. C. van Hall, W. Vrolik en G. J. Mulder. 8o. — KA.

Deel I, ao. 1826.

H. C. van Hall. Inlandsche soorten van Rhizomorpha, p. 66—76.

H. C. van Hall. Nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 135—150.

Deel II, ao. 1827.

A. L. S. Lejeune en R. Courtois. Verhandeling over de Ranunculaceae der Nederlandsche Flora, p. 69—110.

H. C. van Hall. Tweede nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 110—124.

H. C. van Hall. Beschrijving van Rhizomorpha eingen, p. 222—225.

Deel III, ao. 1828.

H. C. van Hall. Derde nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 47—62.

H. C. van Hall. Over de vorming der graslanden in het algemeen en over het gebruik van Raygras (*Lolium perenne*), tot het aanleggen derzelve, p. 146—172.

Deel IV, ao. 1829.

H. C. van Hall. Onderscheid tusschen het brandkoren en het zwart in de granen, p. 411—414.

Deel V, ao. 1830.

H. C. van Hall. Vierde nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 78—87.

Deel VI, ao. 1831.

H. C. van Hall. Vijfde nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 159—170.

Deel VII, ao. 1832.

H. C. van Hall. Zesde nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 26—38.

H. C. van Hall. Zevende nalezing op de Flora Belgii Septentrionalis, p. 333—347.

---

Tijdschrift voor Natuurlijke Geschiedenis en Physiologie, uitgegeven door J. van der Hoeven, M. D., Prof. te Leiden en W. H. de Vriese, M. D., Prof. te Amsterdam. Te Amsterdam bij C. G. Sulpke. 8o. — KA.

Deel I, ao. 1834.

F. A. W. Miquel. Aanteekeningen over de verdiensten van Rembert Dodoens, omtrent de kennis der inlandsche planten, p. 280—289.

Deel III, ao. 1836.

J. Wttewaal. Het Beekbergerwoud, p. 1—6.

J. Wttewaal. Iets over de vertakking der inlandsche Grassoorten, p. 163—170.

Deel IV, ao. 1837.

F. A. W. Miquel. De Noord-Nederlandsche vegetatie in hare hoofdtrekken vergeleken met die der Pruissische Rijn-Provincie, p. 271—281.

J. F. Hoffmann. Bijdragen ter oplossing der vraag: is *Lemna arrhiza* Auct. eene standvastige, onderscheidene soort, dan wel een ontwikkelingsvorm van eenige andere van hetzelfde geslacht? Met 2 platen, p. 282—333.

Deel V, ao. 1838.

J. J. Bruinsma en C. Mulder. Over de kruidkundige verdiensten van wijlen Mr. D. H. Beucker Andreae, p. 233—254.

Deel VI, ao. 1839.

J. F. Hoffmann. Kruidkundige Mededeelingen, p. 85—93.

J. F. Hoffmann. Kruidkundige Mededeelingen, p. 257—274.

Deel VII, ao. 1840.

L. A. Cohen. Berigten omtrent de natuurlijke geschiedenis van het eiland Rottum, p. 445—460.

Deel VIII, ao. 1841.

R. B. van den Bosch. Enumeratio plantarum Zeelandiae Belgicae indigenarum, p. 1—55.

H. C. van Hall. Nieuwe bijdragen tot de Nederlandsche Flora. Eerste stuk, p. 203—259.

F. Dozy, Med. et Phil. nat. Doct. Bijdrage tot de Flora Leidensis, p. 260—269.

Deel IX, ao. 1842.

R. B. van den Bosch. M. D. Enumeratio plantarum Zeelandiae Belgicae indigenarum altera, p. 245—265.

Deel X, ao. 1843.

F. Dozy, Med. et Phil. nat. Doct. Tweede bijdrage tot de Flora Leidensis, p. 108—114.

Deel XI, ao. 1844.

C. M. van der Sande Lacoste. M. D. Bijdrage tot de Bryologie van Nederland. Eerste gedeelte, p. 165—177.

F. Dozy en J. H. Molkenboer. Bijdrage tot de Flora Cryptogamica van Nederland, p. 377—414.

Deel XII, ao. 1845.

R. B. van den Bosch. M. D. Enumeratio plantarum Zeelandiae Belgicae indigenarum tertia, p. 1—22.

F. Dozy en J. H. Molkenboer. Bijdrage tot de Flora Cryptogamica van Nederland. (NB. Deze bijdrage bevat ook de met twee gekleurde platen versierde brochure: *Novae Fungorum Species*, welke titel wij hierboven volledig hebben medegedeeld), p. 257—288.

---

Bulletin des sciences physiques et naturelles en Neerlande, rédigé par F. A. W. Miquel, G. J. Mulder et W. Wenckebach. Année 1838. 4o. Leyde chez P. H. van den Heuvel, libraire éditeur.

J. F. Hoffmann. Observation sur la question: Le Lemna arrhiza Auct. ect-il une espèce propre ou une forme des autres espèces de ce genre, p. 73. Extrait d'un mémoire dans le Tijdschr. voor Nat. Ges. en Phys. IV.

F. A. W. Miquel. Comparaison générale de la flore Neerlandaise avec celle de la province Rhénane de Prusse, p. 149. Extrait du Tijds. voor Nat. Ges. en Phys. IV.

---

Nederlandsch Kruidkundig Archief. Uitgegeven door W. H. de Vriese, F. Dozy en J. H. Molkenboer. Leyden. S. en J. Luchtmans. '80.

Deel I, ao. 1848.

F. Dozy en J. H. Molkenboer. Math. Mag. Phil. nat. et Med. Doct. Bijdrage tot de Flora Cryptogamica van Nederland, p. 46—57.

R. B. van den Bosch. Enumeratio plantarum Zee-landiae Belgicae indigenarum quarta, p. 84—115.

R. Bondam. Bijvoegsel tot de Flora Campensis, p. 159—161.

Berigt van de eerste algemeene bijeenkomst van de Vereeniging voor de Nederlandsche Flora, gehouden te Leiden, den 21 Augustus 1846, p. 180—184.

F. J. J. van Hoven, officier van gezondheid 2<sup>e</sup> klasse. Planten gevonden in de omstreken van Maastricht, p. 212—217.

J. H. Molkenboer. Schets der Mos-vegetatie van het Beekberger-woud, p. 260—272.

F. J. J. van Hoven, officier van gezondheid 2<sup>e</sup> klasse. Opgave van eenige planten in de omstreken van 's Hertogenbosch verzameld, p. 273—279.

R. B. van den Bosch. M. D. Bijdrage tot de Allogische Flora van Nederland, p. 280—291.

Verslag der tweede algemeene bijeenkomst der leden van de Vereeniging voor de Nederlandsche Flora, gehouden te Zeijst, den 20 en 21 Augustus 1847, p. 369—563.

Deel II, ao. 1850.

Verslag der derde algemeene bijeenkomst der leden van de Vereeniging enz., gehouden te Velzen, den 25<sup>en</sup> en 26<sup>en</sup> Aug. 1848, p. 33—136.

Ned. Kruidk. Archief. II.

R. B. van den Bosch. M. D. Tweede bijdrage tot de Algologische Flora van Nederland, p. 202—227.

Verslag der vierde algemeene bijeenkomst, enz., gehouden te Arnhem, den 17<sup>en</sup> en 18<sup>en</sup> Aug. 1849, p. 279—374; verkeerdelijk genummerd p. 1—92.

Deel III, ao. 1855, thans onder den titel: Nederlandsch Kruidkundig Archief, uitgegeven door W. H. de Vriese en F. Dozy. Leiden. Jac. Hazenberg Corns.zoon.

Verslag der vijfde algemeene bijeenkomst, enz., gehouden te Deventer, den 30<sup>en</sup> en 31<sup>en</sup> Aug. 1850, p. 125—182.

Verslag van de zesde algemeene bijeenkomst der leden van de Vereeniging voor de Flora van Nederland en zijne Overzeesche Bezittingen, gehouden te Leyden, den 18<sup>en</sup> en 19<sup>en</sup> Julij 1851, p. 197—226.

Verslag van de zevende algemeene bijeenkomst der leden van de Vereeniging voor de Flora van Nederland en zijne Overzeesche Bezittingen, gehouden te Leyden, den 16<sup>en</sup> Julij 1852, p. 227—309.

Verslag van de achtste algemeene bijeenkomst, enz., gehouden te Nijmegen, den 15<sup>en</sup> Julij 1853, p. 309—360.

W. F. R. Suringar. Math. et Phil. nat. cand. te Leiden. Eene monstrositeit van *Matricaria Chamomilla* (met eene plaat), p. 355—360.

Verslag van het verhandelde op de negende Vergadering, enz., gehouden te Haarlem, op den 21<sup>en</sup> Julij 1854, p. 431—493.

Eerste supplement tot den *Predromus Florae Batavae*. Vol. I, p. 494—520.

Deel IV, ao. 1859, thans onder den titel: Nederlandsch Kruidkundig Archief, onder redactie van W. H. de Vriese, W. F. R. Suringar en S. Knüttel. Leyden. Jac. Hazenberg Corns.zoon. [Afl. 1 en 2 kwamen in 1856 uit, onder de redactie van F. Dozy; na diens dood namen de bovengenoemde heeren de taak van redacteurs op zich].

Verslag van de tiende jaarlijksche Vergadering der Vereeniging voor de Flora van Nederland en zijne Overzeesche

Bezittingen, gehouden te Leyden, den 20<sup>en</sup> Julij 1856, p. 15—84.

A. Walraven. Waarnemingen omtrent eenige kritische inlandsche planten, p. 151—160.

Verslag van de elfde jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Utrecht, den 25<sup>en</sup> Juli 1856, p. 161—218.

Verslag van de twaalfde jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden; den 3<sup>en</sup> Juli 1857, p. 219—313.

Verslag van de dertiende jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden, den 30<sup>en</sup> Juli 1858, p. 421—516.

Deel V. De 1<sup>e</sup> en 2<sup>e</sup> aflevering, ao. 1860 en 1861, zagen het licht, onder de redactie der Heeren W. H. de Vriese, W. F. R. Suringar en S. Knüttel, bij Johannes Müller te Amsterdam; de 3<sup>e</sup> en 4<sup>e</sup> aflevering, ao. 1867 en 1870, onder de redactie der Heeren W. F. R. Suringar en M. J. Cop, bij G. T. N. Suringar te Leeuwarden.

Verslag van de veertiende jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Arnhem, den 22<sup>en</sup> Juli 1859, p. 29—107.

C. M. van der Sande Lacoste. Eenige Cryptogamische planten uit de omstreken van Amsterdam; p. 108—134.

Verslag van de vijftiende jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden, den 20<sup>en</sup> Julij 1860, p. 186—305.

Verslag van de zestiende Vergadering, enz., op 19 Julij 1861 gehouden te Breda, p. 390—437, verkeerdelijk genummerd 219—266.

Verslag van de zeventiende jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden, den 11<sup>en</sup> Julij 1862, p. 438—533, verkeerdelijk genummerd 267—362.

Verslag van de achttiende jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden, den 17<sup>en</sup> Julij 1863, p. 534—570, verkeerdelijk genummerd 363—393.

L. H. Buse. Vervolg van de *Revisio Muscorum Frondosorum Prodrumi Florae Batavae*, p. 571—585, verkeerdelijk genummerd 385—399.



Verslag van de negentiende jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Zeijst en Driebergen, den 22<sup>en</sup> Julij 1864, p. 586—614, verkeerdelijk genummerd 400—428.

Verslag van de twintigste jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden, den 28<sup>en</sup> Julij 1865, p. 615—628, verkeerdelijk genummerd 429—442.

Verslag van de een en twintigste jaarlijksche Vergadering, enz., gehouden te Leiden, den 9<sup>en</sup> Augustus 1867, p. 629—648, verkeerdelijk genummerd 443—462.

Nederlandsch Kruidkundig Archief. Verslagen en mededeelingen der Nederlandsche botanische Vereeniging. Tweede Serie. Onder redactie van Dr. W. F. R. Suringar, Dr. C. A. J. A. Oudemans en Th. H. A. J. Abeleven. Nijmegen. Afl. 1—3 bij Adolf Blomhert, afl. 4 en volgenden bij Blomhert en Timmerman. 8o.

Deel I, ao. 1871—1874.

Verslag van de twee en twintigste Jaarvergadering van de Nederlandsche botanische Vereeniging, gehouden te Utrecht, den 3<sup>en</sup> Juli 1868, p. 1—16.

Verslag van de drie en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Leiden, den 2<sup>en</sup> Juli 1869, p. 17—24.

C. A. J. A. Oudemans. Beredeneerde Catalogus van de eerste twaalf afleveringen van het Herbarium van Nederlandsche planten, door hemzelve verzameld en uitgegeven, p. 50—97.

Verslag van de vier en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Almelo, den 8<sup>en</sup> en 9<sup>en</sup> Juli 1870, p. 98—114.

Verslag van de vijf en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Leiden, den 18<sup>en</sup> Augustus 1871, [p. 164—184 bevat C. A. J. A. Oudemans. Lijst van nieuw ontdekte champignons voor de flora van Nederland, met 4 platen].

Phanerogamen en Cryptogamen, waargenomen te Almelo, in Albergen (gemeente Tubbergen) en in 't Vrieseveen, den 8<sup>en</sup> en 9<sup>en</sup> Juli 1870 door Dr. C. M. van der Sande Lacoste, Dr. W. F. R. Suringar, Dr. C. A. J. A.

Oudemans en Th. H. A. J. Abeleven, p. 194—197.

Phanerogamen en Cryptogamen, waargenomen te Delden en in het Twickelerbosch op den 10en en 11en Mei (lees Juli) 1870, door Dr. C. M. van der Sande Lacoste, Dr. W. F. R. Suringar en Th. H. A. J. Abeleven, p. 198—202.

Hugo de Vries. Over de geographische verspreiding van *Stratiotes aloides*, p. 203—220.

Verslag van de zes en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Hilversum, den 5en Juli 1872, p. 221—240.

A. J. de Bruijn. Bijdrage over *Rumex Steinii* en *R. leptanthus*, en over vormen van *Enodium coeruleum*, *Glyceria fluitans* en *Trifolium minus*. Met 1 plaat, p. 241—248.

Dr. C. M. van der Sande Lacoste. Aanwinsten voor de Flora Bryologica van Nederland, p. 249—251.

Dr. C. A. J. A. Oudemans. Aanwinsten voor de Flora Mycologica van Nederland. Met 6 platen, p. 252—267.

Planten, waargenomen te Alkmaar, in 't Alkmaarsche bosch en te Bergen bij Alkmaar, op den 20en Augustus 1871, door Dr. W. F. R. Suringar en Th. H. A. J. Abeleven, p. 271—273.

M. Treub. Iets over het pappus der Compositae, naar aanleiding eener monstrositeit van *Hieracium umbellatum*. Met 1 plaat, p. 274—279.

Verslag van de zeven en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Berg en Dal bij Nijmegen, den 18en Juli 1873, p. 281—303.

Planten, waargenomen te Hilversum, Huissen en Blaricum, op den 6en Juli 1872, door Dr. C. A. J. A. Oudemans, Dr. W. F. R. Suringar, Dr. C. M. van der Sande Lacoste, A. J. de Bruijn, T. T. Hinxt, G. Post en Th. H. A. J. Abeleven, p. 304—307.

Dr. C. M. van der Sande Lacoste. Aanwinsten voor de Flora Bryologica van Nederland, p. 308—311.

Dr. C. A. J. A. Oudemans. Aanwinsten voor de Flora

Mycologica van Nederland. Met 1 plaat, p. 312—318.

Dr. W. F. R. Suringar. Bijdrage over een geval van torsie bij den stengel van *Valeriana officinalis*. Met 1 plaat, p. 319—329.

Dr. W. F. R. Suringar. Bijdrage over een geval van synanthie bij *Orobancha Galii Duby*. Met 1 plaat, p. 330—335.

F. W. van Eeden. Lijst der planten, die in de Nederlandsche duinstreken gevonden zijn.

Deel II, ao. 1875.

Verslag van de acht en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Leiden, den 17<sup>en</sup> Juli 1875, p. 1—33; hierin: Dr. W. F. R. Suringar, Aanwinsten voor de Flora Allogica van Nederland, p. 27—29 en Dr. C. M. van der Sande Lacoste, Aanwinsten voor de Flora van Nederland, p. 29—30.

Dr. C. A. J. A. Oudemans. Aanwinsten voor de Flora Mycologica van Nederland, van Juli 1873—Juli 1874, p. 34—42.

Dr. Hugo de Vries. Bestuiving van bloemen door insecten, waargenomen in 1874, p. 64—76.

Verslag van de negen en twintigste Jaarvergadering, enz., gehouden te Bortel, den 16<sup>en</sup> Juli 1875, p. 77—96.

Dr. C. A. J. A. Oudemans. Aanwinsten voor de Flora Mycologica van Nederland, van Juli 1874—Juli 1875. Met 2 platen, p. 97—106.

Dr. H. M. de Witt Hamer. Supplement op de lijst der planten, die in de Nederlandsche duinen gevonden zijn, p. 118—125.

---

#### Nederlandsch Lancet.

2e Serie, VI, no. 9, ao. 1851. 8o.

C. A. J. A. Oudemans. Med. Dr. Lect. Bot. te Rotterdam. Bijdrage tot de kennis der Schimmelplanten, welke

zich somtijds in hoendereijeren ontwikkelen, 7 p. met eene plaat.

---

Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Afdeling Natuurkunde. Amsterdam. C. G. van der Post. 8o.

Deel I, ao. 1853.

N. Meursinge. Med. et Chirurg. Doct. te Amsterdam. Aanteekeningen over de natuurlijke geschiedenis van het eiland Rottum, p. 203—216.

Deel VI, ao. 1857.

G. Vrolik. Merkwaardige verschijnselen bij den groei eener *Lonicera Periclymenum*, p. 104—121.

Deel VII, ao. 1858.

P. Harting. Naamlijst van planten, op de eilanden Texel en Wieringen verzameld door eenige leden van het gezelschap *Natura Dux Nobis et Auspex*, p. 257—266.

Deel VIII, ao. 1859.

H. C. van Hall. Aanteekeningen omtrent eenige Nederlandsche planten.

Verslagen en Mededeelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Afdeling Natuurkunde. Tweede Reeks. Amsterdam. C. G. van der Post. 8o.

Deel II, ao. 1868.

C. A. J. A. Oudemans en N. W. P. Rauwenhoff. Rapport aangaande *Elodea canadensis*, p. 370—375.

---

Verhandelingen der Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Amsterdam. C. G. van der Post. 4o.

Deel II, ao. 1855.

F. Dozy. Bijdrage tot de Anatomie en Phytographie der *Sphagna*, 11 pag. met 2 platen.

---

Bijdragen tot de kennis van den tegenwoordigen staat der provincie Groningen, uitgegeven door de Commissie voor de statistieke beschrijving der provincie Groningen. Groningen. Erven C. M. van Bolhuis Hoitsema. 8o.

Deel I, 8o. 1860.

H. C. van Hall. De planten der provincie Groningen, p. 355—376.

---

Journal de Botanique Néerlandaise, redigé par F. A. W. Miquel, professeur de Botanique à l'Université d'Utrecht. Amsterdam. C. G. van der Post et Utrecht C. van der Post Jr. etc. 8o.

Tome I (le seul qui a paru) ao. 1861.

F. A. W. Miquel. *Elodea canadensis* Rich., acclimatée dans les eaux d'Utrecht, p. 29.

Rapport sur la dixième assemblée annuelle de la Société pour la Flore de la Néerlande et de ses Colonies, tenue à Leide le 20 Juillet 1855. Extrait du Ned. Kruidk. Archief IV, p. 15—84, p. 37.

Rapport sur la onzième assemblée, etc., tenue à Utrecht le 25 Juillet 1856. Extrait du Ned. Kruidk. Archief IV, p. 161—218, p. 42.

Rapport sur la douzième assemblée, etc., tenue à Leide le 3 Juillet 1857. Extrait du Ned. Kruidk. Archief IV, p. 219—313, p. 44.

Rapport sur la treizième assemblée, etc., tenue à Leide le 30 Juillet 1858. Extrait du Ned. Kruidk. Archief IV, p. 421—516, p. 78.

Rapport sur la 14<sup>e</sup> assemblée, etc., tenue à Arnhem le 22 Juillet 1859. Extrait du Ned. Kruidk. Archief V, p. 29—107, p. 370.

Rapport sur la 15<sup>e</sup> assemblée, etc., tenue à Leide le 20 Juillet 1860. Extrait du Ned. Kruidk. Archief V, p. 186—305, p. 372.

Album der Natuur. Een werk ter verspreiding van natuurkennis onder beschaafde lezers van allerlei stand, onder redactie van P. Harting, D. Lubach en W. M. Logeman. Nieuwe Reeks. 8o.

ao. 1853.

H. C. van Hall. Schets der Natuurlijke gesteldheid van een deel van Drenthe, p. 19—30.

ao. 1854.

F. W. van Eeden. De Woekerplanten, p. 291—312.

ao. 1856.

F. W. van Eeden. De Dryaden van Holland, p. 267—293.

ao. 1863.

H. C. van Hall. Zandgronden en Zandstuivingen in Nederland, p. 22—32.

ao. 1865.

F. A. Hartsen. Eene botanische wandeling in de omstreken van Rijsenburg. Proeve eener topographische plantkunde, p. 289—304.

F. W. van Eeden. Twee zeldzame paddestoelen, p. 349—351.

ao. 1866.

F. W. van Eeden. De flora der Hollandsche duinen, p. 33—58.

ao. 1867.

F. W. van Eeden. De Huiszwam (*Merulius lacrymans*), p. 120—122.

F. W. van Eeden. De bosschen van Kennemerland, p. 148—160 en 183—217.

F. A. Hartsen. Mededeelingen omtrent de flora van Amsterdam, p. 289—301.

F. W. van Eeden. Nader bewijs voor eene voormalige uitmonding van den Rijn in Noord-Holland, p. 311—312.

ao. 1868.

F. A. Hartsen. Herinnering aan de heide, p. 187—191.

F. A. Hartsen. Botanische stroomtocht in de veenen van Westbroek, p. 248—253.

F. W. van Eeden. Tessel, p. 330—345 en 353—370.  
ao. 1870.

H. C. van Hall. Grenzen van vloedvorming en aangeslijkten bodem, en plantengroei aldaar, p. 18—27.

F. W. van Eeden. Berg-en-Dal, p. 31—32.  
ao. 1871.

F. W. van Eeden. De Lochemsche Berg en zijne omgeving, p. 97—123.  
ao. 1872.

F. W. van Eeden. De omstreken van Alkmaar, p. 225—241.  
ao. 1873.

H. C. van Hall. Vreemde planten in Nederland inheemsch gevonden, p. 153—157.

Archives Néerlandaises des sciences exactes et naturelles, publiées par la Société Hollandaise des sciences à Harlem, et rédigées par E. H. von Baumhauer, Secrétaire de la Société, avec la collaboration de MM. R. van Rees, J. van der Hoeven, D. Bierens de Haan, C. A. J. A. Oudemans et W. Koster. La Haye. Martinus Nijhoff. 8o.

Tome I, ao. 1866.

F. W. van Eeden. Notice sur le Bolet Parasite, p. 80—81.

W. F. R. Suringar. Professeur à l'université de Leyde. La Sarcine de l'Estomac; recherches sur la nature végétale, la structure anatomique et les lois qui président au développement de cet organisme, p. 209—270.

F. W. van Eeden. L'Asclepias Cornuti Dne., naturalisée dans les dunes maritimes de la Hollande, p. 469—471.

Tome II, ao. 1867.

C. A. J. A. Oudemans. Matériaux pour la Flore Mycologique de la Néerlande, p. 1—65.

Tome VIII, ao. 1873.

M. Treub. Notice sur l'aigrette des Composées, à propos d'une monstruosité de l'*Hieracium umbellatum* L.

C. A. J. A. Oudemans. Matériaux pour la Flore Mycologique de la Néerlande. II, p. 343—416.

W. F. R. Suringar. Quelques observations de monstruosités végétales, p. 436—455.

---

Verslag aan den Koning over de Openbare Werken 1869. Te 's Gravenhage, bij van Weelden en Mingelen en hunne Correspondenten. ao. 1870. 4o.

Verslag der Commissie in zake de Wiermaaiertij, bestaande uit de Heeren C. A. J. A. Oudemans, Voorzitter, F. W. Conrad, P. Maats Jr. en Mr. L. H. Bouricius, Secretaris, p. 199—231, met eene kaart.

---

Algemeene Statistiek van Nederland. ao. 1870. Gr.-8o.

Dr. Hugo de Vries. De Flora van Nederland, 70 p.

---

### Onze Tijd.

ao. 1873.

Dr. Hugo de Vries. De Peel.

---

Botanische Zeitung, herausgegeben von Anton de Bary und Gregor Kraus. Leipzig. Arthur Felix. 4o.

ao. 1874.

C. A. J. A. Oudemans. Notiz ueber *Puccinia Malvacearum*, p. 742—743.

---